Норуот күүһэ — көмүөл күүһэ!

ЭНСИЭЛИ

Намулууһун хаһыата • 1935 сыл алтыннаах күнүгэр торуттаммитэ

2001 с.
Муус устар
26
күнэ
чэппиэр
№ 49-50 (8893)

МУУС УСТАР 27 КҮНЭ РЕСПУБЛИКА КҮНЭ

ТУРУГУРДУН МААЙ — СААС, ҮЛЭ БЫРААҺЫННЬЫГА!

Ыам ыйын 1 күнэ—Аан дойду үрдүнэн сомоҕолоһуу, доҕордоһуу күнэ. Сылын аайы улуус общественноһа, дьоно-сэргэтэ бырааһынньыктаах ыы демонстрацияҕа тоҕуоруһар.

Норуоттар Аан дойду үрдүнэн 1 Маайга олохтообут сомоҕолоһууларын күнүн бырааһынньыгар культура тэрилтэлэрэ кэлин кэмнэ биир халыыптаах культурнай программаны ыыталларын, нэһилиэнньэ араас араҥатын интэриэстэрин учуоттаабаттарын, тоҕоостоох кэмнэ интернациональнай доҕордоһуу принциптэригэр болҕомтолорун уурбаттарын бэлиэтиэм этэ.

Билиҥҥи бутуурдаах кэмнэ дойду араас муннуктарыттан Намҥа олохсуйа кэлбит атын омуктар, улуустар, куораттар бэрэстэбиитэллэрэ аймахтаһанурууруһан биир интернациональнай дьиэ кэргэн буолабыт, бииргэ үлэлиибит-үөрэнэбит, куруутун көрсөбүт. Ордук улуус киинигэр Намҥа элбэх интернациональнай биллэркөстөр дьиэ кэргэттэр, чулуу дьон, бастыҥ төһүү үлэһиттэр бааллар. Кинилэри дьон-сэргэ билэр, ытыктыыр, сүгүрүйэр. Аҕа көлүөнэ сааһыран, активнай общественнай олохтон сотору сыыйа тэйиэҕэ, кинилэри солбуйар орто көлүөнэ дьоно сөптөөх интернациональнай тыыннаах иитиллэн иэспитин төлүүр кэммит кэлэн турар.

ЭЙЭ, ҮЛЭ, ДОҔОРДОҺУУ ТҮҺҮЛҮГЭТЭ

Намҥа өр сылларга бастыҥнар ахсааннарыгар сылдьыбыт Акимбетовтар, Гаврильевтар, Москвитиннар, Четвертаковтар, Пестеревтэр, Поповтар династиялара, В.И. Байрак, Ф.И. Кислач, Падалкалар, Путренколар, Сысолятиннар, Тихоновтар, Чумаевскайдар, Ксенофонтовтар, Бобровтар, Полиценколар, Говоровтар, Чесноковтар, М. Ли, З. Ван-Син-Чин, О.П. Хунданов, Усмановтар, Усовтар, Орешковтар, Зелиховтар, Зулетовтар, Гузненко, Р.З. Волох о.д.а. дьиэ кэргэттэрэ баай историялаахтарын, Намы иккис төрөөбүт дойду оҥостон улуус хаһаайыстыбатыгар бэйэлэрин кылааттарын киллэрсибиттэрин бары билэбит.

Атын сирдэргэ барбыт дьон землячество хамсааһынын тэрийэн сыныналаҥнарын бииргэ атааралар. Намҥа улуус культурнай олоҕор Муома уолаттара инники сылдьаллар, Өлүөхүмэлэр А.Е. Кылаева тула түмсэллэр, ылыннахтарына үчүгэй культурнай мероприятиелары ыытар кыахтаахтар. Бүлүү, Үөһээ-Бүлүү, Ньурба талааннаахтара село общественнай олоҕор ортотук кытталлар эрээри кыахтарын ситэ туһамматтар, киэҥ аудиторияҕа тахса сатыахха баара. Уус-Алдантан, Чурапчыттан, Тааттаттан, Горнайтан, атын да улуустартан кийииттэр-күтүөттэр, студеннар, курсаннар, бэйэҕит айар дьоҕургутун кыайар-тобулар суолгутунан аһан көрдөрөн, олохтоох культура киинигэр баар народнай театр, хор, үҥкүү коллективтарыгар, оһуокай, фольклор түмсүүлэригэр кыттан бырааһынньыктары баай ис хоһоонноохтук, интэриэһинэй таһымнаахтык ыытаргытыгар ыҥырабыт. Баҕар эһиэхэ кимнээҕэр кыахтаах, үчүгэй салайааччы, лидер баара буолуо.

Чөл мөссүөннээх олох государственнай политикаҕа кубулуйбута дириҥ ис хоһоонноох. Араас түмсүүлэри, юбилейнай дааталары аны арыгыта суох ыытыы бары өттүнэн туһалаах, оччоҕо бэрээдэги кэһии да намтыа, араас куһаҕан быһылаан да тумнуо этэ. Төһөлөөх эдэр дьон арыгылаан быстах өлүүгэ быалдьанна!

Өрөбүл күннэргэ күнүскү кэмнэ урут дьиэ кэргэнинэн, интэриэстэринэн, кулууптарынан түмсэн культурнай-маассабай мероприятиелары ыытыы баара бары өттүнэн табыгастаах этэ. Ол үлэни ким да боппот ээ, тэрийээччилэр бэйэлэрэ кэтэмэҕэйдииллэр. Нам селотун «Сыркы» уонна истибэттэр-көрбөттөр обществолара күнүскү кэми үчүгэйдик туһаналлар.

Дьокуускайга араас омуктар түмсүүлэрэ элбэх өрүттээх үчүгэй үлэни ыыталларын хаһыакка үгүстүк суруйаллар, онно нууччалар түмсүүлэрэ обществоҕа туһалаах үлэни ыытан мөлтөөбүт, көмөҕө наадыйар араҥаларыгар «Милосердие», социальнай өйөөһүн салаатынан ыытар үлэлэрэ олус наадалаах. Ороҥуоннастыҥ да туох эрэ көҥүллэммэт акцияҕа уорбаланар курдук санаа урукку өттүгэр баара. Демократиянан сылтанан аһара баран амсайбыт-аһаабыт олохтоохтор уулуссаҕа, дьиэҕэ-уокка куттал суох буолуутугар бэйэбит эппиэттиирбитин умнумуоҕуҥ. Аҕыйах ахсааннаах старожилларбытын, ветераннарбытын, бастыҥ-маяк дьоммутун, талааннаах табаарыстарбытын, ыҥырылаах ыалдьыттары, омук бэрэстэбиитэллэрин кытта үүнэн эрэр көлүөнэҕэ интернациональнай доҕордоһуу, бэйэ-бэйэни хардарыта ыытыктаһыы, өйөһүү үлэтин түүө үгэстэрин үйэтитиэҕиҥ. Саҥа үйэ бастакы сылын 1 Маайдааҕы үлэ, эйэ, саас бырааһынньыгар интернациональнай түһүлгэлэри олохтуоҕуҥ, тэрийиэҕиҥ. Онно түөлбэнэн, общественнай тэрилтэлэриэнэн саҥатык, сонун формалары көрдөөн олоххо киллэрэргэ дьулуһуҥ. Чөл мөссүөннээх олоҕу тутуһуубут кустук өҥүнэн сыдьаайдын!

Ф. ЛУКИНА, Нам

Сахам сирэ XXI үйэҕэ

ЭН, КОМСОМОЛ, МИН ДЬОЛУМ...

Бүгүн муус устар 22 күнэ-В.И. Ленин төрөөбүтэ 131 сыла.

Урут советскай тутулга ити күн Аан дойду прогрессивнай дьоно улуу сирдьити өйдөөн-санаан, кэриэстээн ааһаллара. Үөрүүлээх күн комсомольскай-коммунистическай субуотунньуктар тэриллэн, үлэ-хамнас күөстүү оргуйара, норуот бүттүүнүн бырааһынньыгар кубулуйара.

Сонуну түргэнник тиэрдэр маассабай информация средстволарынан эрдэ биллэриллибитин курдук ити бэлиэ күн ветеран комсомолецтар урукку ааспыт кэмнэрин, эдэр саастарын санатар комсомольскай субуотунньугу тэрийээри, 9 чаас сарсыарда В.И. Ленин пааматынньыгын таһыгар муһуннулар.

Болдьоммут чаас арыый иннинэ субуотунньугу тэрийэр комиссия чилиэнэ Константин Никонович Тихоновы кытта кэпсэттим. Онуоха киһим:

—Урукку сылларга комсомольскай субуотунньуктар элбэхтик буолаллара. Фермалар тастарынааҕы балбааҕы бааһыналарга тиэйэрбит. Саас ыһыыга, күһүн хомуурга оччотооҕу колхозтарга, совхозтарга улахан көмөҥү оҥорорбут. Ааспыт үтүө традиция улууска тиллэн эрэриттэн ветеран комсомолецтар үөрэбит. Төһө да сааспыт ырааттар сүрэхпит эдэр, санаабыт бөҕөх. Үтүө дьыала программатынан оҕо тэрилтэтигэр кыра да буоллар көмөҥү оҥорорбутуттан үөрэбитдиир уонна субуотунньукка кэлбит үөлэннээхтэрин кытта үөрэ-көтө кэпсэттилэр.

Бириэмэ күүппэт, мүнүүтэлэр элэҥнэһэн ааһаллар. Ветераннар биирдиилээн-иккилииллээн мусталлар. 9 ч. 30 мүн. субуотунньукка кэлбиттэр үлэҕэ барардыы оҥостоллор. Бары дьаһалта дьиэтин үрдүк кирилиэһигэр тахсаллар.

Комсомольскай субуотунньукка кэлбит 20-тэн тахса киһини 50-с сыллардааҕы комсомол райкомун секретара Михаил Терютин, 60-с сыллардааҕы комсомол лидерэ Владимир Бочкарев эҕэрдэлээн тыл эттилэр.

Эдэр эрдэҕинээҕилии кэккэнэн хаамсан киин уулуссанан 7-с №-дээх «Туллукчаана» оҕо садыгар бараллар. Бастаан симиктик, онтон улам күүһүрэн комсомольскай ырыалар дуорайаллар. Хардыыттан хардыыга эрчимирэн, урукку күүрээннээх күннэр өйдөбүллэрин кынатыгар уйдаран сүгэлэрин кыбынан, кыраабылларын, күрдьэхтэрин сүгэн дьулуруҥатык хаамсаллар.

Степан Платонов аатынан уулуссаҕа аатырбыт түүлээхчит Иван Кривошапкин өрдөөҕүтэ туттарбыт дьиэтигэр, билигин 7-с №-дээх «Туллукчаана» оҕо садын олбуорун таһыгар кыстаммыт бэрэбинэлэри хатырыктааһын уонна сулламмыт маһы олбуор иһигэр киллэрии соруга турар. Сааһырбыт дьоҥҥо кырата суох үлэ.

Быйыл сайын «2000 үтүө дьыала» иһинэн Р.П. Макарова сэбиэдиссэйдээх «Туллукчаана» оҕо садыгар саха балаҕанын тутуута былааннанна. Ол маһын бэлэмигэр 40-50-60-70-80 сс. комсомол райкомун секретардара уонна комсомолецтар субуотунньукка кэллилэр.

Кэлбит дьон үгүс сэлэһиитэ суох үлэлээбитинэн бардылар. Бэрэбинэ чөмөҕүттэн иккилии буолан биирдии маһы көтөҕөн илдьэн хатырык ыраастааччыларга ууран биэрэллэр. Ветеран комсомолецтар эрчимнээх илиилэригэр сытыы сүгэлэр күөрэҥнэстилэр. Хастаммыт хатырыктар тэлгэннилэр. Кыраабыллаах, күрдьэхтээх дьахталлар хатырыгы чөмөхтөөтүлэр. Үлэ тэтимэ сыыйа үрдүүр. Хатырыктара ыраастаммыт бэрэбинэлэр кылбаһа түстүлэр.

Субуотунньукка кэлбит ветераннар ортолоругар 50-с сылларга комсомол райкомугар үлэлээбит Николай Марков, 60-с сыллардааҕы райкомол бастакы секретара Иннокентий Кривошапкин, 70-с сыллардааҕы секретарь Михаил Баишев, 80-с сылларга райкомол иккис секретарынан үлэлээбит Григорий Колмогоров, оччотооҕу комсомолкалар Раиса Горохова, Анна Ефремова, Валентина Иванова, Екатерина Романова о.д.а., барыта 31 киһи субуотунньукка кытынна. Кинилэр 4 чааска дылы 198 бэрэбинэни хатырыктаан, миэстэтигэр тастылар. Үлэлэрин ортотугар чэйдээтилэр, баянистар Григорий Егоров, Николай Атласов дьоҕуһуоллааһыннарынан комсомольскай ырыалары ыллаатылар.

Субуотунньук кыттыылаахтара дуоһуйа үлэлээн, аны сайын бэс ыйыгар улуус киинин ветераннарын сайылыктарыгар Сиэникэйгэ күрүө тутуутугар субуотунньукту урга кэпсэттилэр.

В. СЫРОМЯТНИКОВ

Аһаҕастык кэпсэттэххэ

ТУТУУ —БУ САЙДЫЫ КЭРЭҺИТЭ

Альберт Иннокентьевич Ильин быыбар кэнниттэн аҕыйах кэмҥэ бэйэтин баар гына биллэрэр салайаччы быһыытынан сыана ылбыта. Олус ирдэбиллээх, дьэҥкэ соруктары туруорар, тутааччы буоларын быһыытынан элбэх саҥата суох быһаччы дьыаланан дьарыктанарын үгүстэр сөбүлүү көрбүттэрэ. Билигин А. Ильин Дьокуускайга тутуу министерствотыгар үлэлиир, өрөбүлүгэр төрөөбүт үлүүһүгар тахса сылдьан кэккэ ыйытыыларга хоруйдарын билиһиннэрэбит.

Корр.: Альберт Иннокентьевич, республикаҕа атын үлэҕэ көспүккүн төһө да эрдэттэн сураҕа иһилиннэр дьон үгүс өттө соһуйа истибиттэрэ. Сорохтор быыбар саҕана тутууну өрө тардыахпыт, кэккэ объектары ситэриэхпит диэбитэ таах хаалар буолла дуу о.д.а. үһүйээннэр бааллар. Дьиҥэр туох төрүөттэн маннык быһаарыыны ылыннын?

А. Ильин: Олунньу 27 күнүгэр республика Президенэ М.Е. Николаев ыйааҕынан миигин тутууга уонна архитектураҕа министри солбуйааччынан аныыбыта. Биир бэйэм быыбар саҕана, кэнниттэн даҕаны улууска тутууну күүскэ ыытар соруктааҕым. Быыбар кэмигэр Президент ыҥыран ити дуоһунаска үлэлиэҥ дуо диэн быһаччы ыйыппыта. Итиннэ быыбарга кыттыбыт баһылыктарга кандидаттартан мин соҕотох техническэй наукаларга кандидат буоларбын учуоттаабыта буолуон сөп, ону таһынан бастакы турга быыбардаччылар 22-тэн тахса бырыһыан куоланы биэрбиттэрэ төрүөт буолла дуу дии саныыбын.

Тутууга уонна архитектураҕа министерство салайаччыттан саҕалаан бары кэриэтэ эдэр дьоннор, пенсионер суох, онон бииргэ үлэлииргэ олус интэриэһинэй коллектив. Мин билигин республика тутуутун барытын билэ-көрө сылдьабын, ол иһигэр туох-ханнык иннинэ бэйэбит улууспутун. Кулун тутарга анал комиссияны таһаара сылдьыбытым, онно быйыл ситэриллиэхтээх инвестиционнай бюджеттан үбүлэнэр 3 объегы: Хатырыкка М. Аммосов музейын, Нам гимназиятын уонна педагогическай колледж уопсай дьиэтин көрдөрбүтүм. Бэдэрээччиттэри кытта эрдэ кэпсэтэн «Центроснаб» генеральнай директорын Матвееви, «Агропромпроектан» архитектор Шишигины о.д.а. тутуу салайаччыларын таһааран сиһилии көрдүбүт-иһиттибит.

Корр.: Оччотугар быыбар саҕана туттарыах буолбут объектаргын төһө да куоракка буолларгын болҕомто киинигэр илдьэ сылдьыаҕа, илиитин араарыа суоҕа диэххэ сөп дуо?

А. Ильин: Мин билигин балаһыанньаны төрдүттэн билэбин. Быйыл педколледж уопсай дьиэтин тутууга 9 мөл солк. көрүллүбүтэ, дьиҥэр силигин ситэрэргэ 25 мөл. солк. наада. Ол иһин генеральнай бэдээрэччит «Центроснаб» итиннэ тиийбэт үбү буларын курдук кэпсэттибит, кэлин иэһи иэс курдук аахсыа этибит. Онуоха улуус дьаһалтата көмөлөстөҕүнэ, тутааччылар күүскэ үлэлээтэхтэринэ бу улахан объект быйыл ситэр туруктаах.

Ити ахтыллыбыт үс улахан объегы быйыл бүтэрдэхпитинэ эһиил инвестиционнай бюджекка киирсэр кыахтар үөскүөхтэрэ. Онно улуус баһылыга, депутаттарбыт сөптөөх таһымҥа туруорсуутун кыайдахтарына мин кыаҕым тиийэринэн бэйэм өттүбүттэн көмөлөһөргө бэлэммин.

Корр.: Улууска тутуу тэрилтэлэрин сөргүтэн, биитэр хаттаан тэрийэн атаҕар туруоруура туох санаалардааххыный?

А. Ильин: Күн бүгүн биһиэхэ, министерствоҕа, улуус дьаһалтатыттан капитальнай тутууга управлениены тэрийэргэ туруорсуу киирэ сытар, ол сөбүлэһиннэриигэ сылдьар, сотору кэминэн ити управление тэриллиэҕэ. Оччотугар кини тутуу салаатыгар сакаасчытынан буолуоҕа, туспа үптэниэҕэ (билигин тутуу харчыта куоракка эргийэр), ити түмүгэр улууска нолуоктан балачча үп хаалыан сөп. Итинтэн салгыы биир тэттик тутуу тэрилтэтин тэрийэр, баар гынар соруктаахпыт. Министерство өттүттэн мин өйөбүлү хааччыйыаҕым.

Быһаччы көмөнөн «2000 үтүө дьыалалар» салааларынан 32 тонна цемент ыыттарбыппын аҕыам этэ, кэлин мэктиэ суруктарга олоҕуран тутуу матырыйааллары (шлакоблок, кирпииччэ, өстүөкүлэ о.д.а.) ыытыахпыт. Бу саас, сайын тутууну күүскэ ыытарга дьоһун тирэх буолуоҕа. Урукку өттүгэр тутуу матырыйааллара күһүн хаары баттаһа эрэ бэриллэр этилэр, ол иһин объектар ситэ тутуллубакка хаалаллара.

Корр.: Бэйэҥ оннугар дьаһалтаҕа тутууга солбуйааччынан хаалбыт И.А. Васильевка тугу баҕарыаҥ этэй?

А. Ильин: Игорь Анатольевич опыттаах тутааччы, онон аан бастатан үөһэ ахтыллыбыт үс объектарбыт быйыл ситэллэрин хааччыйыахтаах. Аны үтүө дьыалаларга улахан болҕомтотун ууруохтаах-бу 95 үтүө дьыала. Нэһилиэктэргэ—Түбэҕэ, Модукка , Бөтүҥнэ, улуус киинигэр спортсаалалары тутан кэбистэхпитинэ олус үчүгэй буолуо этэ, бу Президент программатыгар сөп түбэһиэхтээх.

Корр: Министерство таһымыттан көрдөххө атын улуустартан тутуу салаатыгар хаалан иһэрбит туох төрүөттээҕий?

А. Ильин: Мин билиҥҥи үлэбинэн Аммаҕа, Мэҥэ-Хаҥаласка, Сунтаарга, Ньурбаҕа, Үөһэ-Бүлүүгэ, Бүлүүгэ, Горнайга сыыстым. Онно көрдөхпүнэ кэнники сылларга ордук таас оскуолалары тутууга хаалбыппыт. Күн бүгүн Сунтаар Тойбохойугар таас музей, таас оскуола тутулла турар, Бордоҥҥо, Сунтаарга бэйэтигэр эмиэ таас оскуолалар тутуллаллар. Мэҥэ-Хаҥаласка Бүтэйдээххэ, Амма Болугуругар таас оскуолалар, доруобуйа киинэ инвестиционнай бюджеттан үбүлэнэн тутуллаллар.

Атын улуустар тутуу тэрилтэлэрин оннунан хаалларбыттарын бэлиэтиэххэ наада, оттон биһиги архитектора да аҕыннахха. Ол эрээри нэһилиэктэргэ социальнай объектары оскуола, кулууп-тутууга ураты болҕомто ууруллуохтаах. Оҕолорбут сылаас, сырдык оскуолаларга үөрэнниннэр, аныгылыы тутуулаах кулууптарга сынньанныннар, киэн спортсаалаларга эт-хаан өттүнэн сайынныннар-бу буолар норуот үбүн дьиҥнээх туһаҕа таһаарыы.

Корр.: Республикаҕа ханнык улахан объектар тутуллалларый?

А. Ильин: Быйыл Чурапчыга физкультура институтун дьиэтин тутуохтаахпыт, бу олох улахан объект буолар. Маны таһынан 20-24 оскуолалар пусковой объектарынан буолаллар. Бүлүүгэ биһиги училищебытынааҕар улахан комплекс тутуллуоҕа, Кыһыл Сыырга-газовиктар бөһүөлэктэригэр эмиэ улахан оскуола дьэндэйиэҕэ. Биһиги Президеммит үөрэҕириигэ ураты улахан суолтаны уурара мантан көстөр.

Аны Дьокуускай Хатаһыгар улахан оскуоланы тутуохпут, иккис нүөмэрдээх оскуолаҕа салгааһын дьиэ саҕаланыаҕа. Чаһынай тутууга 35 саастаахтарыгар диэри эдэр ыаллар олохторун оҥостоллоругар 200 мөл. солк. көрүллүбүтэ, ол сотору улуустарга тиийиэҕэ.

Биир дьоһун суолунан республикаҕа тутууну бэйэбит кадрдарбытынан, тэрилтэлэрбитинэн ыытарбыт буолар, атын кэлии омук фирмалара суохтарын кэриэтэ. Быйыл биир арангалаах панелларынан мэндиэмэннээх олорор дьиэлэри тутууга эксперимент ыытыллар, ол аата итинник панелларынан эркини таһааран баран итиини тутар матырыйаалынан ыстарыллар. Билиҥҥи 112 сериялаах дьиэлэри үс арангалаах панелынан тутабыт. Эксперимент табылыннаҕына матырыйаалга олус улахан кэмчилээһин тахсыаҕа. Бу тутуу индустрията салгыы сайдарыгар дьоһун төрүөт буоларыгар саарбахтаабаппын.

Түмүкпэр биир дойдулаахтарбын кэлэн иһэр Маай быраһыннаактарынан эҕэрдэлиибин, хас биирдиигитигэр дьолу-соргуну, байылыат олоҕу баҕарабын. Бары биири өйдүөх кэриҥнээхпит-ким даҕаны туораттан кэлэн олохпутун тупсарыа суоҕа, барыта бэйэбит илиибитигэр!

Кэпсэттэ В. КАСЬЯНОВ

ЖУРНАЛИСТАР УОЧАРАТТААХ СЪЕЗТЭРЭ

Б. дь. муус устар 20 күнүгэр Дькуускай куоракка Саха сирин журналистары союһун XIV съеһэ буолан ааста. Алын сүһүөх тэрилтэлэртэн талыллыбыт 64 делегаттан 59 киһи съезкэ кытынна.

Союз бырабылыанньатын председателэ О.Г. Сидоров тиһэх, 13-с съезтэн ыла кэмҥэ, 63 журналист олохтон туораабыттарын сүүнүөххэ туран кэриэстээн аахарга этии киллэрбитэ үгүспүтүгэр соһуччу да, хомолтолоох да түгэн буолла. «Бүтүн биир колхоз дьоно»,—диэн ким эрэ тохтобул кэмигэр бэргэнник эппитин кулгаҕым уһуйан истэн аһарбытым. Биэс сыл иһигэр элбэх да сытыы бөрүөлээх, уус тыллаах доҕотторбутун-атастарбытын сүтэрэн кэлбит эбиппит.

Союз 5 сыллаах үлэтин туһунан отчуоту Олег Сидоров оҥордо. Съезд аһыллыан иннинэ, бу түмсүү хайдах ыытыллыахтааҕын, үлэлиэхтээҕин, ханнык боппуруостары дьүүллэһиэхтээҕин, регламенын, отчуот сүнньүнэн ыытыллыбыт үлэлэр тустарынан сылларынан хронологическай иһитиннэриилэр о.д.а. матырыйааллар түмүллүбүт бүтүн киниҥэни делегаттарга түҥэппиттэрэ. Ити съезд үлэтин биллэрдик дөбөҥсүттэ.

Отчуоту истэн олордоххо туох оҥоһуллубута, ситиһиллибитэ, кими көмүскэзбиттэрэ уонна кимиэхэ көмөлөспүттэрэ эрэдьиэстэннэ. Маны тэҥэ 5 сыл устатыгар союз бырабылыанньата ыыппыт үлэтэ уустук кэмнэргэ ыытыллыбытын учуоттуурга тоҕоостоох кэмҥэ тоҥоолоон бэлиэтэннэ. Үгүс булкуурдаах кэмҥэ союз ыҥыллыбакка эйэ дэмнээхтик үлэлээн, кэккэтин хаҥатынан кэлбитэ бу салайар орган үтүө өрүтүнэн сөптөөхтүк ыйылынна. Ити да иһин, төһө эмэ бырабылыанньа тугу да үлэлээбэтэҕин курдук тыл эппиттэрин үрдүнэн (Г.И. Егоров) ыытыллыбыт үлэ «ортонон»сөптөөхтүк сыаналанна.

Бырабылыанньа ыыппыт үлэтин дьүүллэһиигэ 18 делегат уонна ыҥырылаах тыл эттилэр. Истэн олордоххо араастык толкуйдуур, дьиибэтик сыаналыыр дьоннор үгүстэр эбит. Бырабылыанньа салалтатын уларытар туһунан этиилэр аан бастаанҥыттан иһиллибиттэрэ. Ордук Олег Сидоров «оҕуруотугар тааһы тамнаабыттара». Куоластааһын саҕана бырабылыанньа председателин дуоһунаһыгар 4 кандидат киллэриллибиттэн Саха сирин журналистикатын аксакаала Д.И. Пухов бэйэтин кандидатуратын атын кандидат И.В. Борисов туһатыгар устуммута. Инньэ гынан П.П. Гуляев, О.Г.Сидоров, И.В. Борисов куоластааһыҥҥа киирбиттэрэ. Бастакы түһүмэххэ ким да устаабынан ирдэниллэр кэрдиһи — куолас үс гыммыт иккитин ылбатаҕа. Ити иһин куоластааһын иккис түһүмэҕэр элбэх куолаһы ылбыт икки кандидат хаалбыттара: О.Сидоров, И. Борисов. Түмүк куоластааһыҥҥа 42 куолаһы ылбыт Иван Борисов кыайыылааҕынан тахсан председателинэн быыбарданна. Кини утэр саччыта О. Сидоров 16 куолаһынан эрэ мунурданна.

Бырабылыанньа састаабыгар 30-са киһи киллэрилиннэ. Биһигиттэн Г.К. Эверстов быыбарданна. Кинилэр ортолоругар улуустартан бэрэстэбиитэллэр, Дьокуускай куорат 50-тан тахса хаһыаттарыттан талыллан киирдилэр. Онон кэлэр өттүгэр хамсатыылаах үлэ-хамнас барарыгар эрэл үөскээтэ.

Союз аатын билиҥҥи кэмҥэ сөп түбэһиннэрэн уларытыыга уонна кини саҥа устаабын бигэргэтиигэ үгүс кэпсэтии таҕыста. Куоластааһын түмүгүнэн билигин журналистар союзтарын толору аата-суола маннык буолла: «Саха республикатын журналистарын союһа» общественнай холбоһук диэн. Маннык аатааһын кэлэр өттүгэр республика политическай олоҕор активнай кыттыыны ылары кэрэһэлиир. Ол курдук, холбоһук буоларын быыытынан ханнык баҕарар таһымнаах быыбардарга активнай кыттыыны ылыахтаах, бэйэтин кандидатын туруорар бырааптанар.

Журналистар холбоһуктарын устаабын бырайыагын дьүүллэһиигэ балачча элбэх мөккүөр тахса сырытта. Үгүс мөккүөр кэнниттэн холбоһук салалтатын быыбарданар болдьоҕун 5 сыл оннугар 3 сылынан ылынарга диэн быһаардылар. Россия үгүс общественнай тэрилтэлэрин быыбарданар болдьоҕо 5 сыл буоларын үрдүнэн маннык быһаарыы ылыныллыбыта үгүстэргэ хайдах эрэ өйдөммөтө.

Съезд делегата Д.Д. Софронов бэйэтин этиитигэр ааспыт сылтан бэттэх республика араас таһаарыыларыгар правительство уонна Президент ыытар үлэлэрин кириитикэлиир ис хоһоонноох 149 улахан ыстатыйалар тахсыбыттарыгар биир да эппиэт бэриллибэтэҕиттэн дьиксинэрин эттэ. Бу түбэлтэ кэлин кэмҥэ пресса суруйууларыгар уонна прессаҕа бэйэтигэр болҕомтону уурбат буолууну көрдөрөр диэн хас да киһи чиҥэттэ.

«Саха сирэ» хаһыат кылаабынай редактора В.В. Кириллин сахалыы тыл этиитин сүөргүлээн О. Емельянов тыл эттэ. Маны сахалыы тыллаахтар саба саҥарбыттара сөп оҥордо.

Съезд үлэтигэр Президент администрациятын салайааччыта И.С. Сивцев кыттыыны ылла уонна тыл эттэ. Съезд үлэтин сүнньүнэн резолюция ылылынна.

И. КРИВОШАПКИН

АҔЫЙАХ ТЫЛ МИННЬИГЭС

Муус устар 18 күнүгэр нэһилиэннэ ортотугар биэрэпиһи ыытыыга анаммыт мунньахха сир комитетын председателэ Сандал Местников Маймаҕа туспа нэһилиэк буола илигинэн бэйэни салайыныыга барар кыаҕа суох диэн бэлиэтээтэ. Оттон нэһилиэктэр кыраныыссаларын быһаарар докумуоннар республика правительствотын анал комиссиятыгар ыам ыйын 16 күнүн аһарбакка киллэриллиэхтээхтэр. Аны прописката суох, үлэтэ суох киһи дьарыктаах буолуу киинигэр учуокка туруоруллубат.

Саха Республикатын статистикаҕа комитетын председателин солбуйааччы В. Рудых сүрүн болҕомтону нэһилиэннэни хаһаайыстыбаннай учуокка туруоруурга, биэрэпиһи ыытар кадрдары аттарыыга, үлэни үбүлэһиҥнэ ууруохха наада диэн ыйда.

К. ЧЕРЕПАНОВ

* * *

Бу күннэргэ Үөдэй нэһилиэгэр «Предпринимательство төрүттэрэ» диэн ааттаах аҕыс күннээх семинар-лекция буола турар. Нэһилиэккэ олорор предпринимателлэр, үлэтэ суохтар, баһынай хаһаайыстыбалар чилиэннэрэ, барыта 22 киһи, бизнес-былааны толороргo, хайдах аттаран, аҕаансуоттаан үлэлииргэ, маркетинг курдук билиҥҥи кэмҥэ наадалаах темаларга үөрэнэ сылдьаллар. Семинары ЯПУ преподавателэ, экономист үөрэхтээх специалист Находкина А.А. ыытар. Үөрэх түмүгэр истээччилэр Российскай суолталаах сибидиэтилистибэ ылыахтара. Предпринимательствоны өйүүр фонда маннык семинардары нэһилиэктэр аайы олохтоох дьаһалталары кытта бииргэ тэрийэри былаанныыр.

В. РЫКУНОВА

МАХТАНАБЫТ

Бэһис оҕобут ыараханнык төрөөн, суһаллык операцияламмыт кэмигэр, кулун тутар 19 күнүгэр түүннэри кэлэн хаан биэрбит, күн-ый буолбут дьоҥҥо Анна Макароваҕа, Прасковья Поповаҕа, Роман Софроновка, Любовь Плотниковаҕа уонна операция кэнниттэн кэлэн донордаабыт биир дойдулаахтарбар Дмитрий Корякинҥа, Семен Бурнашевка, Ульяна Ядрихинскаяҕа, Лариса Мишинаҕа, операциялаабыт гинеколог-бырааастарбар Евдокия Москвитинаҕа, Елена Ивановаҕа, операционнай бригэдэҕэ, анестезиолог Константин Москвитиннҥа, роддом бары үлэһиттэригэр истиҥ махталбын тиэрдэбин, кэлэн иһэр 1 Маай күнүнэн эҕэрдэлээн туран кытанах доруобуйаны, үлэҕитигэр ситиһини, тус олохтутуар дьолу-соргуну баҕарабын.

Хатырыктан Степанида Чепалова дьиэ кэргэнэ

ОЛОХ КИЭҢ ААРТЫГАР

Арбын нэһилиэгин дьаһалтатын баһылыга Савва Васильевич Колесов нэһилиэгин туһунан манныгы сырдатта:

— Кэрэ айылҕалаах Арбын сирэ улуус үһүк нэһилиэктэриттэн биирдэстэрэ. Киинтэн ыраах, суола эрэйдээх буолан айан тардыылаах, сонун сойон тиийэр. Нэһилиэккэ 10 бааһынай хаһаайыстыбалар, биирдиилээн ыаллар, барыта 300-тэн тахса киһи 6519 кв. м. иэннээх 91 дьиэҕэ олороллор. Онтон чаах ынайа 86 дьиэ. Бааһынай уонна кэтэх хаһаайыстыбалар 397 ынах сүөһүлээхтэр, 82 сылгылаахтар, 30 сибиинньэлээхтэр, 140 кууруссалаахтар, 21 тракторлаахтар, 17 «УАЗ», 24 легковой массыынналаахтар, 20 мотоциклаахтар, 10 мотуордаах оночолоохтор. Нэһилиэк 65367 гектар сирдээҕиттэн 1188-һа тыа хаһаайыстыбатын сирэ. Оттон мэччирэкэ 241, ходуһата 947 гектар.

Савва Васильевич төһө да сааскы халаан уута эрэйдээтэр, олохтоохтор төрөөбүт төрүт буордарын атын сиргэ атастаһар санаалара суоҕун бэлиэтээтэ.

ҮТҮӨ ДЬЫАЛА

Бөһүөлэк киинигэр оскуола, тыа сиринээҕи культура дьиэтэ уонна маҕаһыын бары биир үрдэлгэ чугас-чугас тураллар. Кыра нэһилиэк аҕыйах ахсаннаах олохтоохторо О.Н. Соловьева директордаах кулуптарыгар түмсэн бырааһынньыктары, үөрүүлээх күннэри, араас дьаһаллары, күрэхтэһиилэри ыыталлар. Үөрэнээччилэр физкультура уруогар, ыччаттар спортивнай секцияларга манна дьарыктаналлар. Ол да иһин Арбын ыччаттарын волейболистара улуус күрэхтэһиитигэр ситиһиилээхтик кыттан спорду сэҥээрээччилэри соһуталлар.

Нэһилиэк культуратын эргийэр киинэ буолбут кулуун дьиэтэ эргэрэн, муостата, акылаата, үрдэ аварийнай туруктаммыт. Дьаһалта, нэһилиэнньэ уонна кулуун салалтатын туруорсуулларынан, быйыл үтүө дьыала үлэтин программатынан кулуупка капитальнай өрөмүөнү ыытар былааны ылыммыттар. Ол туһунан үтүө дьыала үлэтигэр актыыбынайдык кыттар, олохтоох ЖКХ начальнига Е.Е. Пономарев кэпсээнин истиэҕиҥ.

— Кулууппутугар быйыл сайын 744 тыһ. солк. сметнэй сыаналаах капитальнай өрөмүөн ыытыллыахтаах. Маннык улахан өрөмүөнү ыытыыга, матырыйаалын булууга уонна бэлэмнээһиҥнэ, үлэтигэр көрүллүбүт харчы кыайан эппиэттээбэт. Ол иһин маассабай субуотунньуктары тэрийиэхпит. Бааһынай хаһаайыстыбалар, биирдиилээн дьон техникаларын туһаныахпыт диэн суоттанабыт. Өрөмүөҥнэ анаан 100 куб. м. тутуу маһын пилорамаҕа киллэрдибит. Итиннэ Н.В. Жирков, И.И. Николаев бэйэлэрин тракторларынан 50-нуу куб. м. маһы икки көстөөх Кириэстээх дэлээнэтиттэн киллэрдилэр. Сүрүн үлэбитин сааскы халаан уутун кэнниттэн саҕалыахпыт.

Үтүө дьыала чэрчитинэн нэһилиэккэ 3 муоста, суол оҥоһуулара былааннаналлар.

СИБИЭҺЭЙ КИЛИЭП

Күнүс Егор Егоровичка чэйдиирбитигэр бэртээхэй үрүҥ килиэби амсайбыппыт. Итинник үчүгэй килиэби улууспут киинигэр дэҥнэ астаан үөрдэллэр. «Килиэби бэйэҕит астыыгыт дуо?» - диэн туоһуласпыппар, улусПО бэкээринэтин ыйдылар.

Анисия Васильевна Жиркова сэбиэдиссэйдээх, С.Д. Иванова, М.И. Баишева үлэһиттэрдээх бэкээринэ кыһыҥны кэмнэ биир ыйга 1,7 — 1,8 тн., сайынын 2,3 — 2,5 тн. килиэби астыыр. Бэкээринэ инэ, таһа ыраас, бэрээдэктээх. Итинтэн идэлэригэр бэриниилээх, сүрэхтээх-бэлэстээх дьон нэһилиэнньэни сибиэһэй, минньигэс килиэбинэн хаачыйыыга үлэлииллэрэ көстөр.

Хаартыскаҕа: Сусанна Иванова тиэстэ мэһийэр.

АС-ТАҢАС ХАЛЛААНТАН ТҮСПЭТ

Нэһилиэнньэни эргиэн өҥөтүнэн хаачыйыыга үйэ чиэппэриттэн ордук кэм устатыгар кыһамньытын уурбут, эргиэн туйгуна, үлэ ветерана Галина Матвеевна Иванова сэбиэдиссэйдээх, 20 сыл атыылаачылаабыт Галина Семеновна Бугаевалыын олохтоохторго аһы-таҥаһы, туттар табаары ыраахтан тиэйэн аҕалаллар. Галина Матвеевна улусПО ыскылаатыгар суох бородууктаны, промышленнай табаары Дьокуускайтан таһаарар буолан атыы-тутуу иҥнигэнэ суох барар.

2000 сыллааҕы былааны коллектив 130 бырыһыан толорбут. Саҥа сыл I кварталлааҕы сорудаҕа 110 бырыһыан ситиһиллибит.

Нэһилиэнньэттэн ордор бородуукталарын соҕотуопкалааһынна үлэ ыытыллыбыт. Ол туһунан маҕаһыын сэбиэдиссэйэ манныгы эттэ:

— Ааспыт сылга биир киһиэхэ 3000 солк. кэрингэ суумалаах атыы тигистэ. 8,7 тн. эти, 631 кг. барыанньаны, 930 кг. тоҥ үүтү, 50 тн. үүтү соҕотуопкалаабыппыт.

Маҕаһыын сэбиэдиссэйэ быйылгы былааннар үрдүктэрин, ол да буоллар тиэрдиллибит сорудаҕы чиэстээхтик толороорго уонна аһарарга кыһамньыларын ууран үлэлиилэрин бэлиэтээтэ.

Хаартыскаҕа: Г.М. Иванова (инники), Г.С. Бугаева.

СЫМНАҔАС КӨМҮС СОНОРУГАР

Урукку сылларга Арбын түүлээхситтэрэ дойду валютнай фондатын хаҥатыыга оройуоҥна бастыҥнар ахсаннарыгар сылдьаллара.

Иннокентий Иннокентьевич Гоголев 1983 сылтан күндү түүлээх соноругар аар тайҕаны уһаты-туора сыыйар. Урукку өттүгэр сымнаҕас көмүһү бултааһыҥна үрдүк көрдөрүүлэрин иһин «Буран» уонна «Урал» мотоцикл фондаларынан наҕараадаламмыта.

— «Бураннаах» «Уралым» билигин да сүүрэллэр. Ол эрээри уматык сыаната олус үрдээн саная хоту барар-кэлэр кыаҕыҥ суох буолла, — диир Иннокентий Иннокентьевич.

Ветеран булчут быйылгы сезоҥна 350 андаатары, 3 киинһи туттарда. Улуустааҕы булчуттар уонна балыксыттар обществоларын председателэ А.И. Ноговицын «Сахабулт» республикатааҕы тэрилтэтин кытта дуогабардаһан, улуус түүлээхситтэрин сонор суолугар көхтөөхтүк таһаарда. Сымнаҕас көмүһү сонордооччулар саҥа үйэ бастакы кыһыныгар өлгөмнүк бултуйдулар. Арбын нэһилиэгин түүлээҕи бултаачылара хара тыаларыттан өттүк харалаах, илии тутуурдаах киирдилэр.

Хаартыскаҕа: Булчут И.И. Гоголев.

Хайдах олороҕут, тыа сирин дьоно?

ҮРҮҢ ИЛГЭ ҮЛЛҮӨ

Арыыны оҥорор сыахха маастар А.В. Жиркова, лаборант М.И. Баишева үһүс сылларын үлэлииргэ бэлэмнэнэллэр. Сыах иһигэр арыыны оҥорор оборудование бүгүн да үлэлиргэ бэлэм турар. Дьиэ кыраскаламмыт, сууллубут-сотуллубут. Арай оһохторо табыллыбакка ититэр ситимнэрэ үлэлээбэт.

— Саас кэлэн аҕыйах күн тимир оһоҕунан да ититинэн үлэлиэхпит, - диир сэбиэдиссэй Анисия Васильевна.

Ааспыт сылга дьоҕус коллектив 50 тн. үүтү бааһынайдартан, ыаллартан тутан 2,5 тн. арыыны оҥорбут. Кэлэр сайын соҕотуопкаҕа олохтоохтор элбэх үүтү туттарар былааннаахтар. Арыы сыаҕын сезоннааҕы соруга биллэрдик үрдээбит. Онон иккиэйэх киһи ити үлэни кэмигэр, хаачыстыбалаахтык толорор кыахтара суох буолар түгэнэ үөскээбит. УлусПО салалтата итини болҕомтоҕо ылара наада.

Хаартыскаҕа: Арыы сыаҕар 20-чэ сыл эҥкилэ суох үлэлээбит маастар Анисия Васильевна Жиркова.

ҮЛЭҺИТ КИҺИЭХЭ - ЧИЭС, ХАЙҒАЛ

Арбыҥҥа 10 бааһынай хаһаайыстыбата баарыттан Н.В. Жирков баһылыктаах «Элгээн», П.Е. Бугаев салайааччылаах «Тэкиидэ», Л.И. Гоголев баһылыктаах «Дабаан» бааһынай хаһаайыстыбалара сүөһү, сылгы иитиитинэн атыттартан тэтимнээхтик дьарыктаналлар. Бэйэлэрин бэйэлэрэ көрүнэн, хаачыынан олороллор.

Үс бырааттыы Леонид, Афанасий, Степан Гоголевтар аҕаларынаан Иннокентий Иннокентьевичтыын 1993 сыллаахха «Дабаан» диэн бааһынай хаһаайыстыбатын тэриммиттэрэ. Билигин 26 сүөһүлээхтэр. 11 ынахтарыттан 5-һэ төрөөтө. 12 биэлээхтэр, 5 убаһалаахтар, онтон 4-дэ тыһы. Итини таһынан 2 атыыр, 1 ат бааллар. Техниканан хаачыллыылара куһаҕана суох. Ол курдук биирдии МТЗ-82, Т-25 маарка лаах тракторлаахтар. 56 гектардаах ходуһа сирдээхтэрэ ууга баран, оттуур сирдэрэ аччаата.

1996, 1998 сс. сааскы халаан уутугар сүөһүлэр, ньирэйдэр, биэлэр, убаһалар өлбүттэр. Онон хаһаайыстыба өтөрүнэн өрүттүбэт сүтүү сүкпүт.

Гоголевтар уу ылбат сиригэр мыраан үрдүгэр сүөһүлэрин туруорар базалаахтар. Онно киһи олорор кыра дьиэтин, ньирэй турар сарайын, күрүөнү-хаһааны туттулар.

Хаһаайыстыба баһылыга Леонид Иннокентьевич бааһынайдарга государственнай өйөбүл суоҕун, кредит болдьоҕо кылгаһын, трактор саппаас чааһа олус ыарахан сыаналааҕын аҕыннa. Билиҥҥи кэмнэ улууска баар аҕыйах бөдөҥ бааһынай хаһаайыстыбалара өйөбүлүнэн кэлтэйдии туһаналлара, элбэх ахсаннаах кыра коллективтар умнуута хаалаллара сыыһатын эттэ. Государственнай өйөбүлү сүөһү ахсаанынан биэрэри туруоруста.

Тыа хаһаайыстыбатын бородууксуйатын оҥорууга утуйалларын умнан үлэлии-хамсыы сылдьар бааһынайдар көдьүүстээх государственнай көмө көрүллүбэтэҕинэ өтөрүнэн өрүттэр кыахтара суоҕа дьэҥкэтик көстөр.

Хаартыскаҕа: «Дабаан» бааһынай хаһаайыстыбатын баһылыга Леонид Иннокентьевич Гоголев.

ООННЬУУР-КӨРҮЛҮҮР ОҐО СААС

Арбыҥҥа «Сир симэҕэ» диэн эриэккэс ааттаах 20 миэстэлээх оҕо саадын 12 үлэһиттээх коллективын Людмила Егоровна Бугаева салайар. Оҕо саадын дьиэтэ төһө да эргэрдэр, иллээх коллектив кырачааннарыиитигэ-үөрэтиигэ кыһамньыларын ууран, билиилэрин-саталларын анаан үлэлииллэр. Кинилэр оҕону иитиигэ «Тосхол» программаны тутуһаллар. Кырачааннары өй-санаа, эт-хаан өттүнэн сайыннарыыга былааннаах үлэни ыыталлар.

Коллектив бэйэни хаачыныыга ааспыт сайын 20 куул хортуоппуйу үүннэрэн, 80 кг. барыанньаны бэлэмнээн, биир сибиинньэни иитэн идэһэлэнэн оҕолорун аһылыктарыгар эбилик оҥоһуннулар.

Дьаарбаҥкалартан, концертартан киирбит харчыларын оҕолор оонньуурдарын атыылаһыыга туһаннылар. Төрөппүттэр оҕо саадын дьиэтин сыбаһыныгар, оонньуурдары оҥоруурга, өрөмүөннээһиҥнэ, наада буоллаҕына техниканан көмөлөһөллөр.

Нэһилиэк кэлэр кэскиллэрин иитэр-үөрэтэр кыһатын дьиэтэ эргэрбитэ ыраатта. Сааскы халаан уута ылар буолан акылаата хамсаабыт. Нэһилиэк дьаһалтата, туһааннаах тэрилтэлэр дьиэни капитальнайдык өрөмүөннээһини тэрийэр эбэтэр саҥа дьиэни тутар кэмнэрэ кэлбит.

Хаартыскаҕа: Оҕо саадыгар 23 сыл үлэлээбит иитээччи Ирина Егоровна Иванова.

ӨҮРЭХ - НОРУОТ БААЙА

Норуот мээнэҕэ итинник тыллары эппэт. Билии - барыны кыайар модун күүс. Арбын орто оскуолатыгар быйылгы үөрэх дьылыгар 65 оҕо үөрэнэр.

— Аны саас 5 оҕо оскуоланы бүтэрэн, ситии-хотуу аттестатын тутуохтара - диир оскуола завуһа Александра Васильевна Степанова. 1998-1999 сс. үөрэх сылыгар оскуоланы 8 оҕо бүтэрбиттэриттэн бары салгыы үөрэнэ сылдьалларын, 1999-2000 сс. 8 оҕоттон 6-та үөрэххэ киирбиттэрин эттэ. Оскуолаҕа спортивнай секцияларга, предметнэй куруһуоктарга үөрэнээччилэр дьарыктанан эт-хаан, өй-санаа өттүнэн сайдалларын, билиилэрин-көрүүлэрин кэҥэтэллэрин иһитиннэрдэ. М.Е. Колесова математика, А.В. Степанова французскай тыл, И.А. Исакова үҥкүү куруһуоктарын салайалларын, физкультура учуутала С.В. Иванов спортивнай секциялары былааннаахтык үлэлэтэрин кэпсээтэ.

Манна тематическай биэчэрдэр, предметтэринэн нэдиэлэлэр о.д.а. дьаһаллар былааннаахтык ыытыллаллар. Ыччаты иитии-үөрэтии үлэтэ аныгы техническэй средстволары, ньымалары туһанан тэриллэр.

Оскуола 11-с кылааһын туйгун үөрэнээччитэ Оля Гоголева: «Ордук француз уонна саха тылларын уруоктарын сөбүлүүбүн, уус-уран литератураны умсугуйан аҕабын. Француз тылын Хамаҕатта саха-французскай оскуолатыгар үөрэппитим. Волейболга оонньуурбун сөбүлүүбүн», — диир.

Оля соторутааҕыта ыытыллыбыт холоон көрөр экспериментальнай государственнай экзамены «4», «5» сыаналарга туттарда. Кини оскуола кэнниттэн омук тылын учууталыы идэтигэр үөрэнэр баҕалаах. Билиҥҥи олох киэҥ суолугар саҥа үктэнэр үөрэх туйгунутар Оляҕа ситиһиилэри баҕарабыт.

Оскуола үөрэнэр дьиэтэ эргэрэн уонна кыараҕас буолан, өрдөөҕүтэ саҥа оскуоланы тутуу саҕаламмыта. Балачча улахан оскуола буруус маһынан биэстэ-алтата эргитиллибитэ. Ону сааскы халаан уута акылаатыттан көтөҕөн, атын сиргэ электролиния остуолбатыгар иҥиннэрбит. Дьиэ буруус маһа эрийэ хатан, истиэнэҕэ барбат туруктаммыт.

Олохтоохтор саҥа оскуоланы тутууну бары өйүүллэр. Оҕолорун, сиэннэрин саҥа, киэҥ-куоҥ, сылаас уонна ыраас оскуолаҕа үөрэттэриэхтэрин баҕараллара аныгы олох ирдэбилэ. Оскуоланы хайдах, хаһан туттараллара эбэтэр туталлара үбүлээһинтэн тутулуктаах.

Арбын нэһилиэгин хоһуун дьоно, аныгы бутуурдаах кэм ыарахаттара төрөөбүт өҥ буоргутугар хам баттыаҕын өрө сүгэн, көҥүл олох сырдык аартыгар киэҥник хардыылаан киирэр баҕа санааҕыт туолара тус бэйэҕититтэн тутулуктааҕын бигэтик өйдөөккүтүттэн үөрдүм уонна астынным.

Хаартыскаҕа: 11-с кылаас туйгун үөрэнээччитэ Оля Гоголева.

В. СЫРОМЯТНИКОВ,
автор хаартыскалара.

Бэдьээлэ 100 сааһыгар

ЫРЫА ЫНДЫЫЛААХ, КЭҺИИ КЭПСЭЭННЭЭХ

Мин М. Аммосов аатынан колхозка 1964 сыл сэтинньи ыйга колхоз парткомун секретарынан быыбарданан кэлбитим.

Итинтэн ыла В.Н. Попову билэбин. Кини оччолорго «Төгүрүк» ыанньык хотонугар от нуормалааччы этэ. Кэргэнэ Ульяна Ивановна Винокурова ити хотоҥҥо ыанньыксыттыыра. Колхоз бастыҥ ыанньыксытынан биллэрэ. Кэлин «Бочуот Знага» орденынан наҕараадаламмыта. Ити ферма ыанньыксыттара (6 ыанньыксыт) бары коммунистическай үлэ ударнигын аатын ылбыттара. Ферма коммунистическай үлэ коллектива үрдүк ааты ылбыта. Оччолорго итинник ааты ылыы элбэх үлэттэн, сыраттан тахсара.

В.Н. Попов ити фермаҕа сайын бостуукуура, кыһын от нуормалыыра. Онон ферма үлэтигэр улахан оруолу ылара. Үлэтигэр сүрдээх аккуратнай, кыайыгас-хотугас киһи этэ.

Мин кинилэргэ маҥнай кэлээт икки ый курдук олоро сылдьыбытым. Дьиэтигэр-уотугар сүрдээх бүгүрү, аһы-үөлү үксүн бэйэтэ астыыра. Элбэх кэпсээннээх-сэһэннээх киһи этэ. Оччолорго бииргэ төрөөбүт быраатын Попов Андрей Николаевич оҕотун Гоша диэн уолу ылан иитэ сылдьаллара. Бэйэлэрэ төрөппүт оҕолоро суоҕа.

В.Н. Попов норуот ырыаһытын быыһыытынан нэһилиэккэ элбэх культурнай-маассабай мероприятиеларга кыттар этэ. Ыһыахтарга алгысчыт оруолун толорон аал уоту аһатара, алгыс тылы этэрэ. Үксүгэр сахалыы таҥастаах-саптаах буолара.

Ырыаһыт буолан элбэх сыбаайбаларга, юбилейдарга ыҥырыыга сылдьара. Санаата табылыннаҕына этэн-тыынан куолаһа чөлөрүйэн дьэ чахчы олоҥхоһут киэптээх киһи этэ. Сороҕор аһылыннаҕына өтөр тохтуо да суох курдук буолара.

1967 сыллаахха биир дойдулаахпыт М.К. Аммосов 70 сааһа туолар юбилейнай ыһыаҕа буолбута. Москваттан Леонид Соболев баһылыктаах Россия суруйааччыларын союһун делегацията, Киргизия суруйааччыларын союһун делегацията, бэрт элбэх Саха сирин биллиилээх суруйааччылара, В.Г. Павлов (обком идеологияҕа секретара) баһылыктаах правительственнай делегация тахсан ыалдьыттаабыттара. Ити көрсүһүүлэргэ норуот ырыаһыттара Прокопий Ядрихинскай (Бэдьээлэ), Василий Попов (Бочоох) олоҥхоттон быһа тардан элбэх ырыалары ыллаан иһитиннэрбиттэрэ ыалдьыттар биһирэбиллэрин ылбыта.

Ити сыл ахсыннары ыйга М. Аммосов төрөөбүтэ 70 сыла туолуутун бэлиэтиир улахан бырааһынныык буолбута. Эмиэ элбэх ыалдьыттар кэлбиттэрэ. Москваттан М. Аммосов кыргыттара Аэлита, Яна, Лена үһүөн кэлбиттэрэ. Ийэлэрэ Рая Цугель Дьокуускайга кэлэн хаалбыта, доруобуйатын туругунан кыайан тахсыбатаҕа. К.К. Корякин (райкомол I секретара) уонна мин (колхоз парткомун секретара) буолан кинини обкомолга оччотооҕу обком бастакы секретарын Н.И. Соломов кабинетыгар көрсүбүппүт. М. Аммосов 70 сыллаах юбилейынан эҥэрдэлээбиппит, бэлэх туттарбыппыт.

М. Аммосов 70 сааһын туолуутун саҥа культура дьиэтин туттаран онно атаарбыппыт. Үөрүүлээх миитин кэнниттэн улахан концерт буолбута. Куораттан биллиилээх артыыстар, ырыаһыттар тахсан кыттыбыттара.

Олохтоох ырыаһыттартан В.Н. Попов ыалдьыттары эмиэ ырыанан эҥэрдэлээбитэ.

Киэнэ улахан банкет Барыласка оскуола саалатыгар буолбута. Оччолорго райком I секретара С.Н. Платонов этэ. Кини Василий Николаевиһы ыллаа диэн көрдөспүтэ. Райсовет председателэ В.В. Колмогоров баара. В.Н. Попов чахчы сүргэтэ көтөҕүллэн, аһыллан туран ыллаабыта харахпар бу баарга дылы.

Аһылык кэнниттэн М. Аммосов кыргыттарын кытта хаартыскаҕа түспүппүт. Онно Василий Николаевич эмиэ түһүспүтэ. Чахчы үөрэн көтөн түһүспүтэ. Ол хаартыска билигин мин альбоммар баар.

Уопсайынан Василий Николаевич сэргэх сэбэрэлээх, ыраас хаанаах, элэккэй майгылаах киһи этэ. Чахчы ырыаһыт киһи дии санаабытым. Тыла-өһө ууһа, куолаһа чөлөккөйө киһини бэйэтигэр тардар күүһэ сөхтөрөрө.

Кини биир дьиктилээҕэ. Биирдэ Дьокуускай куораттан тыл үөрэхтээҕэ, олоҥхону үөрэтээччи П. Дмитриев диэн киһи Василий Николаевиһы ааттаан-суоллаан киниэхэ хоно сытан үс суукканы быһа түүннэри-күнүстэри кинини ыллаппыт ырыатын устубут, суруйбут. Киһитэ кэнникинэн баһын иһэ баллыгырыы сылдьар, ырыанан кэпсэтэр буолан хаалбытыттан олус саллан тохтообут. Оннук турукка киирэн хаалбыт.

Кини уруккуну-хойуккуну билэрин иһин ону истэн Багдарыын Сүлбэ—М. Иванов тахсан анаанминээн сэһэргэспитэ биллэр. Ол тыынан баран олохтоохтортон кини айымныыларын тыыннааҕар үөрэтиинэн, суруйуунан ким да дьарыктаммыта биллибэт.

Николай СИВЦЕВ,
РФ Журналистарын союһун чилиэнэ

НАМ УЛУУҺУН ТОЙУКСУТТАРЫТТАН БИИРДЭСТЭРЭ

А. П. Харитонова - норуот уусуран айымныытын этигэр-хааныгар иҥэриммит дьоннортон биирдэстэрэ, биһиги улууспут тойуксута, чугас эргин оһуохай биир бастыҥ таһааараччыта.

Анна Петровна 1915 с. Бүлүү улууһун Тылгына нэһилиэгэр Ньукуолун саҕана эдэр ыалга төрөөбүтэ. Ийэтэ Огдоччуйа оҕолоноот сыыстаран өлөн хаалар. Үс сылынан аҕата ыалдьан өлөр. Тулаайах хаалбыт оҕону булчут эҥэтэ иитэ ылар. 3-4 саастаах сиэнин көхсүгэр баммытынан күнү быһа хара тыаны кэрийэн, киэһэ өлгөм бултаах-астаах дьиэлэригэр төннөллөрө. Эҥэтэ эмиэ өр барбатаҕа. Ааныһы аны абаҕата Дьэллиэй бэйэтигэр иитэ хаалларбыта. Кэнники бу ыал ыар алдьархайга түбэһэр. Ааныһы Өлөксөй уонна Маарыйа диэн ыалга иитиллэ биэрэллэр. Иппит аҕата өлбүтүн кэннэ иппит ийэтэ дойдутугар төннөр, оттон Ааныс колхозка хаалан төһүү үлэһит буолар. Туох да үлэттэн толлон турбат, кини кыайбатаҕа-хоппотоҕо диэн суох. Силигин сиппит кыысчаан бэйэтин тэҥнээҕин көрсөр, ону баара саха дьонугар биир мааны-кэрэ эбиллиэн, аан дойдуну сабырыйбыт хара дьайдаах сэрии саҕаланар. Доҕоро Ньукуус сэриигэ барар. Ол кэмҥэ Саха сирин үрдүнэн Сангарга шахта тутуутугар, таас чоҕу хостоотуттаҕар, иннигэр-кэннигэр ааныс ааҕар, ону ааҕыллыбыт ааттаах дьоннортон биирдэстэрэ, биһиги улууспут тойуксута, чугас эргин оһуохай биир бастыҥ таһааараччыта.

Анна Петровна 1915 с. Бүлүү улууһун Тылгына нэһилиэгэр Ньукуолун саҕана эдэр ыалга төрөөбүтэ. Ийэтэ Огдоччуйа оҕолоноот сыыстаран өлөн хаалар. Үс сылынан аҕата ыалдьан өлөр. Тулаайах хаалбыт оҕону булчут эҥэтэ иитэ ылар. 3-4 саастаах сиэнин көхсүгэр баммытынан күнү быһа хара тыаны кэрийэн, киэһэ өлгөм бултаах-астаах дьиэлэригэр төннөллөрө. Эҥэтэ эмиэ өр барбатаҕа. Ааныһы аны абаҕата Дьэллиэй бэйэтигэр иитэ хаалларбыта. Кэнники бу ыал ыар алдьархайга түбэһэр. Ааныһы Өлөксөй уонна Маарыйа диэн ыалга иитиллэ биэрэллэр. Иппит аҕата өлбүтүн кэннэ иппит ийэтэ дойдутугар төннөр, оттон Ааныс колхозка хаалан төһүү үлэһит буолар. Туох да үлэттэн толлон турбат, кини кыайбатаҕа-хоппотоҕо диэн суох. Силигин сиппит кыысчаан бэйэтин тэҥнээҕин көрсөр, ону баара саха дьонугар биир мааны-кэрэ эбиллиэн, аан дойдуну сабырыйбыт хара дьайдаах сэрии саҕаланар. Доҕоро Ньукуус сэриигэ барар. Ол кэмҥэ Саха сирин үрдүнэн Сангарга шахта тутуутугар, таас чоҕу хостоотуттаҕар, иннигэр-кэннигэр ааныс ааҕар, ону ааҕыллыбыт ааттаах дьоннортон биирдэстэрэ, биһиги улууспут тойуксута, чугас эргин оһуохай биир бастыҥ таһааараччыта.

Анна Петровна 1915 с. Бүлүү улууһун Тылгына нэһилиэгэр Ньукуолун саҕана эдэр ыалга төрөөбүтэ. Ийэтэ Огдоччуйа оҕолоноот сыыстаран өлөн хаалар. Үс сылынан аҕата ыалдьан өлөр. Тулаайах хаалбыт оҕону булчут эҥэтэ иитэ ылар. 3-4 саастаах сиэнин көхсүгэр баммытынан күнү быһа хара тыаны кэрийэн, киэһэ өлгөм бултаах-астаах дьиэлэригэр төннөллөрө. Эҥэтэ эмиэ өр барбатаҕа. Ааныһы аны абаҕата Дьэллиэй бэйэтигэр иитэ хаалларбыта. Кэнники бу ыал ыар алдьархайга түбэһэр. Ааныһы Өлөксөй уонна Маарыйа диэн ыалга иитиллэ биэрэллэр. Иппит аҕата өлбүтүн кэннэ иппит ийэтэ дойдутугар төннөр, оттон Ааныс колхозка хаалан төһүү үлэһит буолар. Туох да үлэттэн толлон турбат, кини кыайбатаҕа-хоппотоҕо диэн суох. Силигин сиппит кыысчаан бэйэтин тэҥнээҕин көрсөр, ону баара саха дьонугар биир мааны-кэрэ эбиллиэн, аан дойдуну сабырыйбыт хара дьайдаах сэрии саҕаланар. Доҕоро Ньукуус сэриигэ барар. Ол кэмҥэ Саха сирин үрдүнэн Сангарга шахта тутуутугар, таас чоҕу хостоо-

Оонньоон-көрүлээн хаалыаҕыҥ!
Кырдьаҕастыын-эдэрдиин
Түһүлгэҕэ мустуоҕун!
Төгүрүччү тураммыт
Оһуохайдаан биэриэҕиҥ!
Тунал ыһыахпытын көрсүөҕүҥ!

Биллэрин курдук, биир да ыһыах оһуохайа суох барбат, Анна Петровна оһуохайы ырыатыгар киллэрбит. Бэйэтэ кэпсиринэн оһуохайы уруккуттан олус таптыыр уонна оһуохай тылын этэр үһү. Былыр ыһыахха үс күнү быһа субуруччу эмис оҕус этин, саламаат сии-сии, кымыс иһэ-иһэ түүннэри-күнүстэри оһуохайдыыллар, кэлэр сылга барытыгар айылҕаттан күүсэниэ ылыналлар үһү.

Анна Петровна тойуктара дириҥ философскай суолталаахтар. Бу ырыаны кини ыраахтан сылдьар ыалдьыкка туойдаҕына, ону ыалдьыт толкуйдаан-ырытан көрдөҕүнэ, Нам туһунан элбэҕи билиэн сөп:

Дьэ-буо!
Сибэккилээх хонуулаах,
Ньургуһуннаах кырдаллаах,
Бар дьону иитэр отонноох
ойуурдаах,
Хаптаҕастаах сыһыылаах
Намым сирэ барахсан!
Онтон-мантан кэлэннэр,
Алаһа дьиэ туттаннар,
Аал уот оттунаннар,
Оҕо-уруу төрөтөн олороллор.
Олохсуйан олорор дьонун
Байыта-тайыта олорор.
Тулаайаҕы туругурдубут,
Аҥардаһы аһаппыт
Намым сирэ барахсан!
Дьэ-буо!

Анна Петровна этэр: «Мин Намҥа кэлэн киһи буолбутум, Намҥа дьолу булбутум, оҕо-уруу төрөтөн олоробун, Наммын олус күүскэ таптыыбын». Мин санаабар, бу ырыаҕа кини бэйэтин Намҥа тапталын, махталын, Нам дьонугар убаастабылын хоһуйан туойар.

Хоһуйар ньыматын уратылара: бэйэтин санаатын уустаан-ураннаан туойан истээччигэ тиэрдии, ону истээччи бэйэтэ толкуйдаан-ырытан көрдөҕүнэ ырыа сүрүн идеятын өйдүө.

Анна Петровна тойуктара сурукка-бэчээккэ киирбэккэ хаалбыттара олус хомолтолоох.

Кэргэнэ Н. Д. Харитонов — Ньукулааһа Намулууһун 2-с Атамай нэһилиэгэр (билигин Горнайга киирсэр) Улуу Сыһыы диэн сиргэ 1895 с. төрөөбүтэ. Эмиэ тойуксут, олоҥхоһут эбит. Кини ырыалара, олоҥхоларо Анна Петровна дьиэтээҕи архивыгар бааллар.

Кыыһа М. Н. Елисеева (Харитонова) - төрөппүттэрин туйаҕын хатаран талаанаах норуот ырыаһыта уонна поэтесса. Мин кинини норуот ырыаһыта диэн аатааатым, тоҕо диэтэр кини тойуксут-импровизатор, ырыаһыт, мелодист. Ырыаһыт быһыытынан күүстээх, олус кэрэ, кылыһахтаах, киһини кэрэхситэр куоластаах. Иитээччи буоларын быһыытынан оҕолорго анаан эмиэ хоһооннору, ырыалары айар.

Мария Николаевна 1963 с. Хамаҕатта 8 кылаастаах оскуолатын бүтэрэн тыа хаһаайыстыбатын техникумугар үөрэнэ киирэр. Оттон 1968 с. педагогическэй курсу бүтэрэн 32 сыл устата оҕо эйгэтигэр иитэ-эччинэн үлэлии-хамсыы сылдьар, элбэх махталы, бочуоттаах грамоталары, мэтээллэри ылбыта. Улуустааҕы «Отуу уота», «Туллук хаара» айар түмсүүлэргэ тэриллиэхтэриттэн кыттар. Билигин Намҥа олорор, кэргэннээх, үс оҕо амарах ийэтэ, үс сиэн истиҥ эбэтэ.

ОСИПОВ ДИМА,
НУГ 8 «А» кыл. үөрэнээччитэ

Хаартыскларга: Анна Петровна Харитонова.

А.П. Харионова кэргэнэ Ньукулайдыын уонна кыргыттарыныын.

АРЫАЛЛААБЫТЫМ

Борокуоппай Намҥа эрэ кэллэр хаһыат редакциятын быһа ааспат этэ. Аким Гоголевтыын, Василий Еремеевтыын, Иван Егоровтыын эбэтэр Николай Рыкуновтыын сэһэргэһэр буолара. Биир кыһын сылдьан суруйааччылар союзтара оройуон нэһилиэктэрин кэрийэн ыллыырыгар, олоҥхолуурыгар сорудах биэрбитин туһунан кэпсээбитэ.

Мин редакция отчуотун туруора нэһилиэктэргэ сылдьарга бэлэмнэнэр этим. Хата, оҕонньору кытта аргыстаһар, кинини арыаллыыр, табылыннаҕына биир эмэ ырыанан толорон көмөлөһөр санаа киирбитэ. Көбөкөнүнэн, Арбынынан, Түбэнэн эргийэн кэлэргэ сөбүлэспиппит. Оҕонньор үөрэн, астынан дьиэлээбитэ.

Болдьоспут күммэр Көбөкөҥҥө тиийбитим. Тымныйбытым дуу, дьаҥ киирбитэ дуу барыам биир хонук иннинэ нэһиилэ хааҕырҕаан саҥарар гына күөмэйим бүтэн турбутум. Баҕар, түргэнник аанаҕа дии санаан, барарбын тохтоппотоҕум. Көбөкөҥҥө тиийбитим, киһим телефоннаан була охсубута. Бэйэтигэр ылан хоннороору массыына көрдүү сатаабыта. Техника көстүбэтэҕэ. Онон сарсыныгар Көбөкөҥҥө көрсүспүппүт.

Кулууп ичигэс баҕайы этэ. Оҕонньор табыллан ыллаабыта. Көмөлөһүөх буолбут киһитэ мин, нэһиилэ, микрофон көмөтүнэн, аҕыйах мүнүүтэлээх отчуот оногорбутум. Сарсыныгар водовоз массыынанан Арбыннаабыппыт.

Борокуоппай уҥуоҕун силиитигэр тиийэ коммунист этэ. Ырыатыгар партия уочараттаах съеһигэр Л.И. Брежнев туруорбут соруктарын ахтара. Онно Брежнев диирэ ыраахтан Бэрэносуоп диэн иһиллэрэ. Мин хайдах эрэ сахалыы Бэрэһиньиэп диириҥ буоллар, эн аатты ырыҥ «Бурнашов» диэн иһиллэр, оттон Бурнашев диэн киһи I Хомустаахха сэбиэттии олорор диэн дьээбэлэммитим.

Оҕонньор майгытыгар кыыһырыы, өһүргэнии диэн айылҕаттан сыстыбатах киһи этэ. «Һэ, һэ, кырдьык оннук» диэбитэ. Онтон балачча өр киҥинэйэн ыллаан эрчиллибитэ. Түмүгэр «арааһа итиннигэ ордук буолсу» диэн сөбүлэспит курдуга.

Арбын кулууба олус тымныы, өссө кыра соҕус буруолаах этэ. Бастаан олоҥхотуттан толорбута. Онтон «дьагдьайан бараары гынным» диэбитэ уонна истээх сонун кэппитэ. Ити сылларга маҕаһыыннарга «Монпансье» диэн суруктаах тимир хаалаах бытархай кэмпиэт атыылланара. Кини онтон сиэбигэр кута сылдьара. Күөмэйэ хатаары гыннаҕына кэмпиэт эмэн дьөлгөрүтэр эбит. Мин ону билигин да сатаан өйдөөбөппүн. Холобур, кэмпиэт дуу, саахар дуу сиэтэхпинэ мин күөмэйим өссө силимнэһэргэ дылы гынар.

Били сахалыы этиэх буолан сүбэлэспиппит сатамматаҕа. Син биир Береносуоп буолан тахсыбыта. Ону мин иккиһин санаппатаҕым.

Арбынтан быһа Түбэлээбиппит. И.Н. Иванов (биригэдьиир) прицептээх «Беларусь» трактор биэрбитэ. Киһим: «Мин айанныы үөрүйэхпин. Өлөксөй, кабинаҕа олор» диэбитэ. Тоҥон өссө ыалдьыа диэн сэрэннэҕэ, миигин харыстаатаҕа буолуо. Киһилии киһи эбитим буоллар мин прицепкэ айанныам этэ. Син биир ыллаабаппын. Оҕонньору харыстыах баара. Ол мин өттүбүттэн оҥоһуллубатаҕа хомолтолоох.

Түбэ кулууба өссө тымныы уонна киһи чачайар буруолаах буолан биэрбитэ. Борокуоппай ону ол диэбэтэҕэ, программатын толорбута. Сарсыныгар Хатыыктаабыппыт. Мин дьиэлээбитим. Кини Модукка, Бөтүҥҥэ сылдьыахтааҕа. Онон арыаллаһыы бүппүтэ. Билигин санаатахха ити сырыыга мин кинини арыаллаабытым дуу, кини миигин арыаллаабыта дуу, биллибэт.

Прокопий Прокопьевич үөрэҕинэн буолбатах, олоҕунан, айылҕатынан үрдүк культуралаах, сымнаҕас майгылаах, аһыныгас санаалаах талыыкан киһи этэ. Хас сырыы аайы уруккуттан билсиһэр, табаарыстыы дьон курдук көрсүһэрбит.

1976 с. Бүтүн Россиятаҕы фольклор көрүүтэ буолбута. Били, миигинниин биэс хааһах диэн өс хоһооно баарыгар дылы, мин онно кыттыбыттаахпын. Дьокуускай ханнык эрэ кыра кулуубугар биир ырыаны жюри иннигэр толорбутум. Жюрига Күннүк Уурастыырап баара. Тугу эрэ ааҕа дуу, көрө дуу олороро. Мин диэки биирдэ эрэ көрөн ылбыта. Бүтэн баран кими эрэ көһүтэ сырыттахпына Борокуоппай баар буолбута.

— Хайа, ыллаатыҥ дуо? Пленкаҕа уһуллулар дуо? - диэн ыйыппыппыт.

Мин үөһэттэн көрөн турбутум. Суруйар аппарат пленката түппүтүн устан атыны угаары олороллоро. Онон суруллубатаҕым туһунан эппитим. Оҕонньорум хомойбут санаатын биллэрбитэ. Устубуттара да буоллар хаһан эмэ биэриэхтэрэ эрэ, суоҕа эрэ. Онон миэхэ итиитэ-тымныыта кыра этэ.

— Өлөксөй үчүгэй баҕайы хабарҕа ырыалаах. Күөмэйэ түппэтэҕэ буоллар истиэх этибит, — диэн Г. Больницкайдаахха чэйдии олорон Борокуоппай кэпсээбиттээх.

— Оо, абаккалаах, үчүгэй ырыаны истиэх хаалбыт, — диэбитэ, киһитигэр быһа эрэнэн, Григорий Николаевич. Ити кэпсэтиини уонна Прокопий Ядрихинскайы кытта сылдьыыбыппын бэҕэһээнэ курдук өйдүүбүн.

Алексей КСЕНОФОНТОВ,
Нам селота

 һуҥҥа мобилизация биллэриллэр. Ааныс баҕа өттүнэн шахтаҕа кэлэн үлэлиир. Кыратыттан үлэҕэ эрчиллэн улааппыт буолан шахта үлэтин таһынан куруустааһыҥҥа сылдьар. 50 кг бурдугу, саахары киһилээбэт эбит. Ол үлэлии сылдьан доҕоро өлбүтүн туһунан хара сурук тутар. Онтон ылата күнэ-дьыла хараҥарбыта. Тыыннаах хаалар баҕаттан Харитонов Николай Дмитриевич диэн 60-чалаах сытыары-сымнаҕас нуучча курдук киһиэхэ кэргэн тахсар. Намҥа көһөн кэлэллэр уонна 2 кыыс оҕолоноллор. 25 сыл устата колхозка үлэлиир.

Анна Петровна билигин 85 саастаах, 2 кыыстаах, 9 сиэннээх, 5 хос сиэннээх. Майгытынан сытыарысымнаҕас, саха киһитинии сүрдээх тулуурдаах, модьу санаалаах, оҕолорун, сиэннэрин кытта тэҥҥэ олоххо үөрэр, кырдьары билиммэт. Билигин Намҥа кыыһыгар М. Н. Елисееваҕа олорор.

Анна Петровна оҕо эрдэҕиттэн ыллыырын сөбүлүүрэ. Ыарахан үлэ кэнниттэн оһох иннигэр таҥас тигэригэр тойук туойар идэлээҕэ үһү. Ханна да сырыттаҕына ырыалары тута ылан толорор талаанааҕынан ураты. Тойугар айылҕаны, дойдутун, дьонун, бэйэтин туһунан, сэбиэскэй былааһы айхаллаан хоһуйан туойар. Холобур, ыһыах туһунан:

Дьэ-буо!
Түһүлгэҕэ түмсэммит

Дьыллар уонна дьылҕалар

ҮЙЭТИТЭР ХАЙААН ДА НААДА!

Музейдары тэрийэр санаа салайааччылар уонна общественность болҕомтолорун бэрт өртөн тарпыта. Бу дьыаланы олоххо киллэрии уонна үлэтин тэрийии оччотооҕута культура тэрилтэлэригэр сүктэриллибитэ.

1965 сылга оройуон киинигэр музей анал дьиэтин булуу, экспонатын хомуйуу соруга турбута. Орто оскуолаттан музейга биир хоһу көҥүллэппиппит. Музейы тэрийээччилэринэн учууталлар Петр Афанасьевич Ушницкай, Василий Данилович Ядрихинскай этилэр. Ити сыл музей экспонатын хомуйуута нэһилиэнньэ уонна оскуола оҕолоро күүскэ туруммуттара. Былыргы өбүгэлэр туттар сэптэрэ-сэбиргэллэрэ, аһыыр иһиттэрэ, таҥнар таҥастара хото хомуллубуттара. Экспонат үксээн, кыракый хоско баппатаҕа. Ол иһин 1967 сыллаахха Культура оройуоннаах Дьиэтин хаҥас кынатыгар түөрт хоско көһөрүллүбүтэ. Директорынан уруккута учуутал, партийнай үлэһит Петр Иннокентьевич Сивцев ананан үлэлээбитэ уонна музей тэрээһинин кыайа туппута. Өбүгэлэр олохторо, айылҕа, гражданскай, Аҕа дойду сэриитэ, культура туспа отделлар быһыылынан көрдөрүллүбүттэрэ. Петр Иннокентьевич бэйэтин үлэтин нэһилиэнньэни, ыччаты кытары ыга сибээстээн ыыппыта, ол иһин кинилэр өйөбүллэрин, көмөлөрүн элбэхтик туһаммыта. Манна ордук айылҕаттан талааннаах Арбын нэһилиэгин Сэбиэтин секретара Егор Иннокентьевич Софронов көмөтө улахан этэ. Музейга 80-тан тахса Саха сиригэр үөскүүр кыыллар, көтөрдөр, уу харамайдарын чуучулаларын оҥорон биэрэн, музейы улаханнык киэргэппитэ уонна ордук истиҥ оҥорбута. Петр Иннокентьевич нэһилиэктэри кэрийэн, дьон интэриэһиргээн көрөр экспонаттарын булаттаан аҕалтыыра. Холобур, биирдэ Никольскайга сылдьан, үрүҥ бандьыыттар бүтэ-никтээхтик эстэллэригэр хаалларбыт маузер бэстилиэттэрин, атын нэһилиэктэртэн уу оҕуһун муоһун, мамонт кыыл уҥуоҕун кырамталарын, былыргы дүлүҥүнэн оҥоһуллубут тыыны, мас суханы, бараная, былыргы харчы араахын булаттаан кэлбитэ.

Музей экспоната 10 тыһыынчаттан тахсаҕа тиийбитэ. Инньэ гынан кулууп түөрт хоһугар баппакка, саҥа анаан тутуллубут дьиэҕэ 1972 сыллаахха көһөрүллүбүтэ. Бу дьиэ былыр гражданскай сэрии саҕана үрүҥ бандьыыттар 11 кыһыл буойуннары сэймэктээн өлөрбүт миэстэлэрин чугаһыгар тутуллубута. Музей дьиэтэ кэлин кэҥэтиллэн, күн бүгүҥҥэ диэри тигинэччи үлэлии олорор.

Музей биэс сүрүн отделлаах:

1. Айылҕа,
2. Өбүгэлэр былыргы олохторо,
3. Кэрэ олоҕу аҕалар иһин олохторун анаабыт революционердар, политсыылынайдар, кыһыл партизаннар,
4. Аҕа дойду сэриитин кыттыылаахтара, бастакы комсомолцтар,
5. Норуот хаһаайыстыбатын бастыҥнара.

Музей хара маҥнайгы тэриллиэҕиттэн нэһилиэнньэ умсугуйан сылдьар культурнай киинэ, 1974 сылтан Дьокуускайдаах республиканскай музейдар холбоһуктарын филиала.

Музей үлэтин кэлин 1974 сылтан 1982 сылга диэри РСФСР, Саха Республикатын культуратын үгүөлээх үлэһитэ Афанасий Федорович Шестаков салгыы айымньылаахтык ыыппыта.

Улууска тэриллибит киин музей сабыдыалынан Хатырык нэһилиэгэр Максим Аммосовка, Партизан нэһилиэгэр революция саллааттарыгар, 2 Хомустаах нэһилиэгэр Үлэҕэ Албан аат музейдара тэриллэн, нэһилиэнньэ киэҥ арааҥатын хабан, айымньылаахтык үлэлии олороллор.

Петр Иннокентьевич улуус киинигэр тэриллибит музей үлэтин сүһүөҕүн булларыыга, аптарытыатын үрдэтиигэ уһулуччу үгүөтүнөөгүтүн учуоттаан, кини сырдык аатын улуустааҕы кыраайы үөрэтэр музейга иҥэрэр туһунан этиини мин олус сөптөөҕүнэн аҕабын уонна улуус салалтата, туһааннаах тэрилтэлэр биһиги этиибитин өйүүллэригэр ыҥырабын.

Музей урукку директора П. И. Сивцев быйыл ыам ыйыгар төрөөбүтэ 85 сылын туолар.

Сорохтор «бу Намнар» киһи аатын «үйэтитиинэн» наһаа «үлүһүйэллэр» диэн сэмэлиэх курдук саҥарсаллар үһү диэн сурах иһиллэр.

Чахчы норуотугар үйэлээҕи, сыаналааҕы, кэрэни, туһалааҕы, көлүөнэттэн көлүөнэҕэ умнуллубат үтүө дьыаланы оҥорбут дьон аатын тоҕо үйэтитиллиэ суохтааҕый. Эҥсиэли курдук өҥ буордаах Нам сирэ дьоҥуар-сэргэтигэр бэйэтигэр эрэ буолбакка, Бүтүн республикаҕа, Союзка биллэр дьоннорун, ыччатын, кэнэҕиски кэскилин туһугар үтүөнү оҥорбут, олохторун да биэрбит ытыктанар М. К. Аммосов, И. Е. Винокуров курдук, эттиин-хаанныын, өйдүүн-санаалыын бэринэн туран үлэлээбит баһаам элбэх үтүө дьоннордоох. Олор истэригэр элбэх суруйааччылар, художниктар, музыканнар, учуонайдар, ырыаһыттар, үҥкүүһүттэр уо. д. а. элбэхтэр.

Олорбарыларын аатта-рын-суолларын кыайан толору үйэтитэр араараа кыаллыбат быһыылаах. Нам улууһун салалтата ордук Советскай былаас кэмигэр өйдөбүнньүк-бэлиэ кинигэлэргэ киллэрэн, коллективтарга, фермаларга, звеноларга, уулуссаларга уонна социальнай-культурнай, оскуолалар бөдөҥ коллективтарыгар иҥэртээтилэр. Ол саҥаттан саҥа үүнэр эдэр көлүөнэни иитиигэ, үөрэтиигэ үтүө холобур буолара биллэр. Кэлин сылларга улуустааҕы библиотекаҕа бэйиэт Н. М. Рыкунов, культура-сыныналан дьиэтигэр А. Ф. Шестаков, Бөтүҥ оскуолатыгар Е. С. Сивцев — Таллан-Бүрэ, Хатырык оскуолатыгар М. К. Аммосов, Хатыҥ Арыы оскуолатыгар И. Е. Винокуров аатта-рын иҥэриллибиттэрэ.

Мин бу ыстатыйабар Нам улууһугар, Хатыҥ Арыы нэһилиэгэр төрөөбүт, дойдута чэчирии сайдарын, дьоно-сэргэтэ үөрэхтэнэн, бэрээдэктэнэн, үрдүк культуралаах, өбүгэлэрин олорон, үлэлээн аастыт историяларын үчүгэйдик билэр, үрдүктүк сыаналыыр дьон буолаларын туһугар олорон, үлэлээн, Аҕа дойдутун тиийиҥэр диэри сэбилэммит немецкэй фашистартан көмүскэспит сэрии ветерана, учуутал, энтузиаст-историк Петр Иннокентьевич Сивцев туһунан кэпсиэхпин баҕардым.

П. И. Сивцев 1916 с. төрөөбүт. 1933 с. Нам сэттэ кылаастаах оскуолатын бүтэрэн, Дьокуускайдаах педтехникум икки курсун бүтэрэн, кылгас кэмнэ Кэбээйигэ учууталлаан, Намҥа кэлэн, эмиэ учууталынан үлэлээбитэ. 1936-46 сылларга комсомол чилиэнэ оччотооҕу культурнай революция актыыбынай байыастарыттан биирдэстэрэ этэ. Ол сылдьан 1943-44 сылларга Кыһыл Армияҕа ыҥырыллан, Москва куорат оһуобай тутуутун батальонугар сулууспалаабыт. Онтон демобилизацияланан кэлэн, учууталынан, райОНО педкабинетын сэбиэдиссэйинэн үлэлиир. Ол кэмтэн ыла кини оройуонун историятынан интэриэһиргиир, докумуоннары хомуйар, түмэр. 1952-53 сс. пропагандист, онтон партия райкомун парткабинетын сэбиэдиссэйэ.

1953 сылтан 1959 сылга диэри Намнааҕы культура дьиэтин директора. 1959 сылтан 1965 сылга диэри ойуур хаһаайыстыбатын лесничэйинэн үлэлиир. Ол сылдьан айылҕа кэрэтин, сүүрэрин-көтөрүн, маһынотун кыгары биһирээн туран доҕордоһор.

Ол саҕана Нам райсоветын председателинэн Данил Софронович Протопопов этэ. Оччолорго Хрущевскай уларыйыылар кэмнэригэр колхозтар, тэрилтэлэр архыыптара дэлби ыһыллан, оройуоннай архыып сабыллан хаалбута. Мин (бу ыстатыйа автора) оччолорго райстатка олорон, саҥа уларытыллан тэриллибит РТС хонтуоратын кырыысатын иһигэр ардахха сытыйан, ыһылла сытар колхозтар, сорох тыа хаһаайыстыбаларын тэрилтэлэрин сыллааҕы отчуоттарын, арыычча таныктаах соҕус документуоннарын хонтуорабар атынан тиэйтэрэн аҕалан, ыраастаан, куурдан, үлэһиттэрбинэн бэрээдэктэтэн, тиктэрэн, Улуу Октябрьскай революция 50 сыла чугаһаабытынан аан бастаан 50 экз. статистическай справочник оҥорбуппут уонна Д. С. Протопоповка: «оройуон архыыбын чөлүгэр түһэрэн, бэрээдэктэтэн, дьиэтэ булан үлэлэтиэххэ» диэн этии киллэрбиппин ылынан, кини сонно тута ойуур хаһаайыстыбатыгар В. Е. Алексеевтан лесничэй П. И. Сивцевы көрдөөбүтэ. Сарсыҥнытыгар Петр Иннокентьевич Михаил Георгиевич Ядрихинскайдыын атынан кэлэн, биһигиттэн архыыбы тиэйэн илдьэн, саас, муус устар саҥатыгар, оччотооҕу метеостанция дьиэтин аҥарыгар архыыбы куурдан, ыраастаан, тигэн, тэрийэн, үлэлээбитинэн барбыттара. Онно Петр Иннокентьевич 1970 сыллаахха диэри хасыһан, дьаныһан үлэлээбитэ.

Петр Иннокентьевич 1963 сылтан ыла Ленскэй сельскэй Сэбиэтин депутата, исполком чилиэнэ этэ. Биир актыыбынай депутат быһыытынан Нам селотун көҕөрдүү, сквердэри, палисадниктары оҥоруу, үүнээйини олордуу инициатора этэ. Историческай докумуоннарга олоҕуран, саҥа уулуссаларга 1967 с. олунньу 28 к. нэһилиэк Сэбиэтин сессиятыгар саҥа музей директора Петр Иннокентьевич Сивцев этии киллэриитинэн граждансскай сэриигэ бандьыыттар балыыһа анныгар сордоон өлөртөөбүт кыһыл партизаннарыгар — комсомолецтарга, коммунистарга Степан Трапезников (Молдьоруус), Батуй Файзулин, Эстам Миньяров, политсыылынайдар Сенотрусов, Имрэ-Ковач аатта-рын иҥэртэрбитэ.

1967 с. кулун тутар 12 к. олохтоох Сэбиэттэр быыбардарын кэниттэн тэрээһин сессияҕа партия райкомун бюротун чилиэнэ Ст. Ф. Софронов этии киллэриитинэн П. И. Сивцев Ленскэй сельскэй Сэбиэтин председателин солбуйааччынан талыллан, элбэх тэрийэр үлэни ыыппыта. Бу сыл саҥатыттан кини инициативатынан аан бастаан оройуоннааҕы культура дьиэтин иһигэр түөрт хоһу ылан, оскуолаларга мунньуллубут экспонаттары аҕалтаран, культура отделын оччотооҕу сэбиэдиссэйэ А. А. Протопопов көмөтүнэн нэһилиэктэртэн араас экспонаттары хомуйтаан, оройуоҥҥа кыраайы үөрэтэр историческай музейы тэрийбитэ уонна райсовет исполкомун предс. т. Протопопов Д. С. дьаһалынан П. И. Сивцев директорынан анаммыта.

Ол туһунан Д. С. Протопопов 1967 с. от ыйын 4 к. «Ленин суола» хаһыакка «Общественность көмөтүнэн» диэн ыстатыйатыгар сүрүйбутуттан быһа тардыыны аҕаллахха: «... Музейы тэрийиигэ бэрт элбэх үлэ эрэйилларэ, общественность көмөлөһүүтэ улаханнык оруолланна. Ити үлэҕэ актыыбынайдык кыттыбыт табаахтара: П. И. Сивцевы, В. Д. Ядрихинскайы, П. П. Оконешниковы, Т. Я. Оконешниковы уонна рабочай И. М. Григорьевы чорботон бэлиэтиир наада. Оройуон Советскай былаас кэмнэригэр сайдыытын хомуйан суруйуута райстат үлэһитэ Т. И. Замятин элбэх сыратын биэрбитин ахтыбат буолуохха сатаммат. Арбын нэһилиэгин Сэбиэтин секретара Е. И. Софронов улахан энтузиаст быһыытынан билиннэ, 80-ча араас кыыллар, көтөрдөр чуучулаларын соҕотох бэйэтэ сүлэн-таҥастаан экспонат оҥорон туттарбыта музейы ордук киэргэтэр.

Оройуоммут бэйэтэ краеведческай музейданна, онон инникитин кинини өссө кэҥэтэргэ, экспонаттарынан байытар туһунан соруктанан үлэлиэхтээхпит» — диэн.

Эмиэ бу хаһыакка «Сир барыта киэн туттардаах» диэн ыстатыйатыгар оччолорго саҥа анаммыт музей общественнай директора Петр Иннокентьевич Сивцев бу курдук суруйбута:

«Кэрэ айылҕалаах Эҥсиэли эбэ хотун баай остуоруйалаах, биллэр дьоннордоох. Итини научнайдык түмэн үөрэтии уонна тарҕатыы соруга турар... Музей сэбиэтэ тэриллибитэ хас да сыл буолла. Дьоннор тус-туспа үлэни толордулар. Ол түмүгэр оскуолалар, культура тэрилтэлэрэ, биирдиилээн табаарыстар элбэх эспонаты хомуйдулар. Ким барыта өйүү, көмөлөһө сатаата диэн бэлиэтиэххэ наада. Ыччакка биһиги норуоппут, оройуоммут былырыгытын билиһиннэрэр хайаан да наадалаах. Биһиги итини тэрийбэтэхпитинэ ыччаппытыгар улахан иэстээх хаалыах этибит» — диэбитэ.

Ол саҥана харчы-үп кэмчи этэ. Ол иһин экспонаты хомуйууга кини дьон-общественность көмөтүгэр эрэммитэ, элбэхтик нэһилиэктэргэ сылдьан кэпсэтэн, араас былыргы иһити-хомоһу, туттар тэрили, сэби-сэбиргэли хомуйара. Онон улам-улам музей экспоната элбээн, интэриэһинэй буолан испитэ.

1967 с. сэтинньи 2 к. Ленскэй сельсовет тэрийиитинэн Нам селотун юбилейнэй сессиятэ буолбута. Улуу Октябрьскай революция 50 сылын туолар үөрүүлээх дакылаатын сельсовет исполкомун солбуйар председателэ, музей бастакы директора депутат Петр Иннокентьевич Сивцев музейын матырыйаалын туһанан, дириҥ историческай ис хоһоонноох дакылааты оҥорбута. Ол дакылааттан кылгатан билиһиннэрдэххэ: В. И. Ленин Октябрьскай революцияны хайдах салайбытын, Советскай былаахы олохтообутун туһунан сырдатан, саха норуотун иннигэр бу кылгас историческай 50 сыл иһигэр туох улахан кыайыыны биэрбитин, республика үрдүнэн дьон олоҕор, норуот үөрэҕириитигэр, доруобуйа харыстабылыгар, культура, наука сайдыытыгар, улуу биллиилээх дьоннору: учуонайдары, художниктары, артыыстары, поэттары уо. д. а. үүннэртээбитин сиһилии сырдатар. 50 сыл устата рабочай хамнаһа 6,6 төгүл, колхозтаах дохуота 8,5 төгүл улаатыытын, кыамматтарга-кырдьаҕастарга, инбэлиитэрэг кыһамныыы үрдээбитин, оскуола, балыыһа, кулууп о. д. а. тутуллубуттарын туһунан сырдатар.

1967 с. хоту оройуоннарга 15 сыл, Саха сирин киин оройуоннарыгар 20 сыл үлэлээбит эр дьон 55, дьахталлар 50 саастарыттан пенсиябэ баран, государстволтан пособие ылар буолбуттарын, саха үлэһит-хамначчыт дьоно ыраах үрэх быыстарынан, ыар-ынчык, өлүүбыстыы, хоргуйуу-сутааһын, аастпат-арахпат ыарыы аргыс буолара. Хас сут дьыл, куор, уоспа, ис тиибэ кинилэр үрдүлэринэн аахара, ыал ыалынан эстэрэ, уота умуллара, алаһа дьиэтэ симэлийэрэ. Уонтан тахсата оҕоломмут ыал биир да оҕото суох хаалан, кулут-кумалаан буолаллара, өлөр өлүүнү утары утарсар кыаҕа суоҕа.

Дьахтар үксэ эдэр саахыгар төрөөрү моһуоктанан өлөрө, сөтөл буолуу, одуруун ыарыы, көрбөтбалай буолуу, соххор-доҕолоҥ буолуута барыта буолуохтаах буоларын курдуга, эмп оннугар отоһут, ойуун «эмчит» буолара, — диир ол оҕоҥу тус бэйэтэ көрбүт кырдьаҕас учуутал.

Урукку ыар олоҕу 1967 с. кэми кытта тэҥнээн көрөр уонна сөҕүмэр улахан сайдыы ситиһиллибитин ойуулаан кэпсиир: «Биһиги өбүгэлэрбит дьаданҥылара ынах этэрбэһинэн, сылгы тириитэ сонноох, торбос тириитэ ыстааннаах, бэйэтэ бас билэр дьиэтэ суох, ыалтан-ыалга көһө сылдьан кыстыыра. Оттон билигин хайдаҕый? Билиҥҥи үөрэх оҕото ынах этэрбэс, торбос ыстаан тугун билбэт, эгэ хайдах эрэйдээхтик тигиллэрин уонна кэтэргэ, таҥнарга төһө куһаҕанын билбэтэ да сөп, оннук улахан сайдыы буолла,» — диир.

Биһиги оройуоммут киинэ Куонта Кириэскэ 1917 с. баара эрэ 16 ампаар дьиэ, о. и. 2 таҥара дьиэтэ, балыыһа корпустара, кыракый мас оскуола уонна аҕыйах саха балаҕаннара бааллара.

Билигин манна таас, мэндиэмэннээх саҥа оскуола дьиэтин туттулар. Селону тупсаран оҥоруу бара турар, уулуссалар оҥоһуллаллар, памятниктар, историческай монуменнар, Аҕа дойду көмүскэлигэр охтубуттарга обелистары туруорааттыбыт, иккилии мэндиэмэннээх дьиэлэр дьэндэстилэр,» — диэн П. И. Сивцев астынан, үөрэн-көтөн туран, киһини эрэ итэҕэтэр гына дакылаат оҥорбута бу Нам оройуонун улахан ытыктанар Бочуоттаах гражданина. Мин оччолорго истибит киһи кулгаахпар-харахпар бу баар курдук.

Кини учуутал буолан, ыччаты иитии боппуруоһугар улахан болҕомтотун уурара. Оскуолалар пионерскай, комсомольскай тэрилтэлэригэр кылаастарынан бэсиэдэлэри оҥороро, музейыгар ыҥыран экспозициялары көрдөрө-көрдөрө кэпсиирэ.

1969 с. тохсунньу 28 к. Ленскэй сельсовет киэҥ ыҥырыылаах сессиятыгар «Ыччаты коммунистическайдыы иитиигэ сельскэй, нэһилиэктэр Сэбиэттэрин оруолларын туһунан» диэн улахан боппуруос көрүллүбүтэ. Дакылааты депутат, Ленскэй сельсовет солбуйар председателэ Петр Иннокентьевич Сивцев оҥорбута. Дьүүллэһии көхтөөхтүк барбыта. Ити курдук 1970 с. диэри музейын үлэтин, архыыбын үлэлэрин кытары Ленскэй сельскэй Сэбиэккэ депутат быһыытынан уонна революционнай, бойобуой, үлэ албан аатын кулуубун актыыбынай чилиэнин быһыытынан, төрөөбүт дойдутун патриотун быһыытынан киэҥ далааһыннаах общественнай үлэни оҥоҕун тиһэх күннэригэр диэри ыыппыта.

Аҕа дойдуну көмүскүүр сэриттэн «Германияны Кыайыы иһин» мэтээллээх кэлбитэ. Кэлин 1970 с. В. И. Ленин төрөөбүтэ 100 сылынан сибээстээн,социализмы тутууга актыыбынай үлэтин иһин «Килбиэннээх үлэтин иһин» мэтээлинэн, Саха АССР Үрдүкү Сэбиэтин Президиумун Бочуотунай грамотатынан наҕараадаламмыта. 1967 с. Нам оройуонун Бочуоттаах гражданинын аата иҥэриллибитэ.

Кэнники музей өссө сайдан, тэнийэн, элбэх дьон сөҕүүтүн-махтаныытын ылар кыахтаммыта. Ону бигэргэтэр музей кинигэтигэр 1967 с. бэс ыйыгар Намҥа гражданскай сэрии саҕана этэрээт командира Гаврил Ионович Эверстов, Ленскэй сельсовет председателэ буолан сылдьыыбыт, депутат Т. К. Еремеева, 1984 — 1987 сылларга ыраах сирдэртэн кэлэ сылдьыыбыт РСФСР культуратын министерствотын үлэһитэ В. Черняев, АХШ этнограба Мадисара Близер, Москваттааҕы историко-архивнай институт проректора, наука доктора В. Устинов, Франциятттан сылдьар ыалдьыт Г. Мартен уо. д. а. улахан биһирэбиллэрин ылбыта.

Кэлин музей А. П. Павлова директордыыр кэмигэр Дьокуускайдааҕы Е. Ярославскай аатынан историко-этнографическай музей филиала буоларынан сибээстээн, музей специалистара тахсан, музей ис-тас оҥоһуутун, салааларын уларытан, өссө тупсаран биэрбиттэрэ.

Ол эрээри күннэр-сыллар түргэнник аахан иһэллэр. Музей бастаан аһыллыбыта хайыы-үйэ эһиил 35 сыла туолуоҕа. Экспонаттар эргэрэн бардылар. Дьиэтэ намыһах сиргэ турар, уу ылан, акылаата айгыраан эрэр, хаста да ититэр систиэмэтигэр аварийалар, улахан хоромньулар таҕыстылар. Өрүү харчы-үп суох аатыран, кэлин уонча сыл кэдьүүстээх өрөмүөн да барбакка, экспонат да сэргэхситиллибэккэ, баар-суох улууспут историческай сиэркилэтэ сотору кэминэн айгырыыр-эстэр кутталга киирэн эрэр. Онон Нам улууһун олохтоох ыччаттара былааска кэлбиккитинэн музейгытын өрүһүйүүгэ оперативнай комиссия тэрийэн, көрөөстэн, харчыта-үптэ булан, дьаһал ыларгытыгар, сатанар буоллаҕына, оройуоннай КСК таас дьиэтэ тутуллуоҕуна, биир корпуһу аныыр өссө ордук үчүгэй буолуох этэ.

Итини этэн туран, түмүкпэр Нам селотун дьаһалтатын, Нам Улууһун Мунньаҕын, улуус салалтатын баһылыктарын аатталарыгар улууһум норуотун аатталарыттан маннык көрдөһүүлээхпин:

Бу бастакы музейы элбэхтик сүүрэн-көтөн, тэрийсэн, сүһүөҕэр туруорбут, аан бастаан тэрийбит киһибит, Аҕа дойдуну көмүскүүр сэрии ветерана, кырдьаҕас педагог, үгүс ыччаты иитэн, дьон оҥорбут учуутал, улуус Бочуоттаах гражданина Петр Иннокентьевич Сивцев кэнэҕэски кэлэр ыччатыгар хаалларбыт күндү бэлэҕин Саха сирин историко-этнографическай Е. Ярославскай аатынан музей Намнааҕы филиалыгар кини аатын биэрэн, үйэтитэргэ этии киллэрэбин!

Маны бар дьонум өйүөхтэрэ диэн эрэнэбин!

Т. И. ЗАМЯТИН,
энтузиаст-историк

Күннэтэ көрөр дьоммут

СААСКЫ МААЙ СААСТЫЫЛААҺА

Саас, үлэ, биир сомоҕолоһуу бырааһынныгын-ыам ыйын 1 күнүн көрсө Намнаадьы оҕо спортивнай оскуолатын дуобакка старшай тренерэ Иван Романович Леонтьев 50 сааһын томточчу туолан, үйэ аҥардаах үбүлүөйүн үөрэ-көтө бэлиэтиир. Улуус дуобатчыттара Иван Романовиһы олоҕун бастакы омуҕанынан ис сүрэхтэриттэн эҕэрдэлииллэр, үлэтигэр саҥа ситиһиилэри, бөҕө доруобуйаны, дьолу-соргуну баҕараллар.

Түгэнинэн туһанан кини хантан хааннааҕын, кимтэн киинээҥин билиһиннэрэбит. Никольскай олохтоохторо, Ленин аатынан колхоз старшай сылгыныта Роман, ыанньыксыт Евдокия Леонтьевтарга 1951 сыл муус устар 28 күнүгэр төрдүс оҕолоро Ваня төрөөбүтэ. Ваня балтараа саастаах ааҕалара Роман Егорович-колхоз бырабылыанньатын уонна партбюротун чилиэнэ ыарахан ыарыыттан өлбүтэ. Ийэлэрэ түөрт оҕотун соҕотоҕун иитэргэ күһэллибитэ. Оччотооҕу кэм сиэринэн Ваня саастыылаахтарын кытта Хамаҕатта орто оскуолатыгар үөрэммитэ. Кыһынын убайдарынаан интернакка олороллор, сайынын дьиэлэригэр түмсэллэрэ.

Улахан убайдара Гоша спордунан умсугуйан дьарыктанара, киниэхэ көҕүйэн бырааттара спортивнай күрэхтэһиилэргэ кытталлара. Убайдарын холобурунан, ордук саахымат, дуобат оонньуутунан үлүһүйэллэрэ. Ваня оскуоланы ситиһиилээхтик үөрэнэн бүтэрэн баран, армияҕа сулуспалаан сержант званиелаах төннүбүтэ, совхозка үлэлээбитэ. 1974 сылларааҕа Саха Государственнай университетыгар биолог идэтигэр үөрэммитэ. Иккис курс кэнниттэн доруобуйатынан үөрэҕиттэн тохтуурга күһэллибитэ.

Дойдутугар тахсан Намнаадьы лесхозка лесничэйинэн өр сылларга ситиһиилээхтик үлэлээбитэ. Саха АССР ойуурун хаһаайыстыбатын министерствотын анал знагынан наҕараадаламмыта. Рабочайдар итэҕэллэрин ылан, кэккэ сылларга профком председателинэн үлэлээбитэ.

1995 сыллаахха убайа, дуобакка спорт маастарыгар кандидат, улуус элбэх төгүллээх чемпиона, призера, тренер Егор Романович атын үлэҕэ барбытынан, оҕо спортивнай оскуолатыгар дуобакка старшай тренеринэн киирбитэ. Онтон ыла дуобакка спорт маастара Р.Н. Егоровалыын оҕолору спорт бу көрүнгэр уһуйаллар, эрчийэллэр.

Үлэҕэ итэҕэс-быһаҕас ханна барыай, ханна баҕарар буоларын курдук баар. Ити үксэ материальнай база мөлтөҕүнэн быһаарыллар. Чурапчылар курдук сиппит-хоппут базаланарбыт ыраах быһыылаах. Ол эрээри инникигэ эрэл улахан. Тренердэрбит бастакы биэс сылларыгар биллэр суолу-ииҥи көрдүлэр. Оҕо спортивнай оскуолатын бастакы спорт маастарыгар кандидаттар, республикаҕа биллэр дуобатчыттар иитиллэн таҕыстылар. Ити инникитин салгыы сайдарыгар эрэллээхпит.

Иван Романович иппит, эрчийбит оҕолоруттан аҕыйах холобурдары аҕалабын. Нам 1-кы №-дээх политехническэй оскуолатын үөрэнээччитэ Вася Прокопьев ситиһиилэрэ элбэҕи этэллэр. Вася спорт маастарын нуорматын толордо, илиитигэр докумуонун тутара эрэ хаалла. Кини оҕолорго 2000 сылга «64» дуобакка республика чемпиона, 2001 сылга үһүс призер. «100» дуобакка 2000-2001 сылларга иккис призер. 2000 сылга «Дети Азии» оонньуулларга Саха сирин сүүмэрдэммит хамаандата «100» дуобакка маҥнайгы миэстэни ылыытыгар төһүү күүс буолбута, бастакы дуоскаҕа 2-с миэстэлээх. Россия оҕолорго күрэхтэһиилэригэр 2000 сылга чемпиона, 2001 сылга иккис аан дойду оҕолорго күрэхтэһиитигэр 2000 сылга 7-с миэстэ. Бу күннэргэ юниордар аан дойдутааҕы күрэхтэһиилэригэр Саха сириттэн 3 оҕо, ол иһигэр Вася кытталлар. Улууһугар улахан дьоҥҥо 2000 сылга «64», «100» иккиэннэригэр чемпион. Быйыл «100» чемпион, «64» чемпионакка республика күрэхтэһиитигэр баран кыттыбата таҕа.

Маастарга кандидат Петров Коля оҕолорго республика биир биллэр дуобатчыта, улахан дьоҥҥо улуус призера. Хатырык оскуолатын выпускнига, билигин СГУ физкультурнай салаатын студена. Габышев Никита улууска маҥнайгынан уон саастаах спорт маастарыгар кандидат, Намнаадьы гимназиятыгар үөрэнэр. Хамаҕатта саха-французскай оскуолатын үөрэнээччитэ маастарга кандидат Охлопков Олег 2000 сылга республикаҕа 1-кы лигаҕа улахан дьоҥҥо «100» иккис миэстэлээх, быйыл үрдүкү лигаҕа кыттыахтаах. Саҥа дьылга Президент елкатыгар сылдьан персональнай компьютерынан наҕараадаламмыта.

Оҕо спортивнай оскуолатын иитиллээччилэрэ, Хатыҥ Арыы оскуолатын үөрэнээччилэрэ быраатты Ваня, Валера Эверстовтар (тренер Р.Н. Егорова) маастарга кандидаттар, соторутааҕыта Ксюша Егорова (Нам) маастарга кандидат нуорматын толордо. Билигин хас да оҕо нэһилиэктэртэн түмсэн, интернакка олорон кинилэргэ эрчиллэллэр. Кинилэртэн иккис разрядтанан бастакы разрядка үлэлээччилэр элбэхтэр. Иван Романович тустаах үлэтин таһынан улууска дуобат спордун пропагандалааһыҥҥа актыыбынайдык кыттар. Кини улуус дуобакка федерациятын председателин солбуйааччы, 1-кы категориялаах спортивнай судьуйа, улууска ыытыллар күрэхтэһиилэри көтүппэккэ тэрийсэр. Республика күрэхтэһиилэригэр элбэхтик судьуйалаһар. Саха сирин оҕолоро Россия күрэхтэһиилэригэр кыталларыгар тренер, салайааччы быһыытынан баран уоппутурар, уоппут атастаһар. Теорияны утумнаахтык үөрэтэр. Үлэтигэр үтүрүттэрбэккэ бэйэтэ күрэхтэһиилэргэ кыттан маастарга кандидаттар кэккэлэрин хаҥатыа сылайары билбэккэ салгыы үлэлэһиэ диэн эрэнэбит.

Василий ЕРЕМЕЕВ

Дуобатчыттар истиилэригэр!

Үгүс күннээх өрөбүл буоларынан б.дь. муус устар 28 к. дуобат кулуубугар дуобат ветераннарын коммерческай күрэхтэһиилэрэ сарсыарда 10 чаастан саҕаланар. Баҕалаахтар кэлэн күрэхтэһэн, дуоһуйа сынньанан бараргытыгар ыҥырабыт.

Дуобат улуустаабы федерацията

ИҢИРЭЭХ ТЫЛЛАР

Күндү кэргэммин, ийэбитин, эбэбитин, тыыл уонна педагогическай үлэ ветеранын **КАСЬЯНОВА Мария Ильиничнаны** 70 сааскын томточчу туолар үбүлүөйдээх күнүнэн истиҥник-иһирэхтик эҕэрдэлиибит, үтүө доруобуйаны, дьолу-соргуну баҕарабыт!

Өрүүтүн үөрэ-көтө, чугас дьоҥҥор истиҥ сүбэһит, өйөбүл буола сырыт, санаан саппаҕырбатын, мэлдьи дьон-сэргэ ытыктабыла аргыстастын.

Кэргэниҥ, оҕолоруҥ, сиэннэриҥ

Улуус прокуратуратыгар өр сылларга эҥкилэ суох үлэлэбит ытыктыыр киһибитин **ПРЯДЕЗНИКОВА Мария Алексеевнаны** 70 сааскын туолбут үбүлүөйүгүнэн истиҥник эҕэрдэлиибит!

Эйиэхэ, күндү ытык киһибитигэр күн сиригэр баар бары үтүөнү, дьолу-соргуну, саха алмааһыныы кытаанах доруобуйаны баҕарабыт, уурайдаргын даҕаны уруу-аймах оҥостон өрүү кэлэ-бара сүбэ-ама, үтүө үлэһит холобура буоларыҥ иһин нөрүөн нөргүйэн махталбытын тиэрдэбит.

Улуус прокуратуратын үлэһиттэрэ

Намнаадьы киинэммит библиотечнай ситим администрацията, профкома, ветераннара уһун сылларга алтыһан үлэлээбит коллегабытын, библиотечнай үлэ сайдарыгар элбэх сыратын, билиитин биэрбит, библиотека салайааччытын, ССРС культуратын туйгунун, библиотечнай үлэ ветеранын **МАТВЕЕВА Матрена Николаевна** 65 сааскын туолар үтүөмааны күннүнэн ис сүрэхпититтэн сүгүрүйэн туран итиитик-истиҥник эҕэрдэлиибит.

Баҕарабыт эйиэхэ үтүө-мааны доруобуйаны, бар дьоҥуҥ үтүө сыһыаннарыттан күүс-көмө ылан, дьол-соргу аргыстанан уһун үйэлэнэргэр.

Библиотечнай ситим администрацията

Күндү бырааппытын **Иван Романович Леонтьевы** күн сирин көрөн олоҕун орто омуҕана туолбут юбилейгынан уонна кэргэннэринээн **Розалия Прокопьевналыын** ыал буолан олорбуккут үйэ чиэппэрэ буолбутунан истиҥ-иһирэх тыллары этэн эҕэрдэлиибит!

Саҥа үйэҕэ үүнэр көлүөнэ ыччаты саха мындыр оонньуутугар-дуобакка өссө угуйан, үөрэтэн-такайан кинилэр интеллектуальнай таһымнара үрдээһинигэр айымньылаах үлэни уонна эһиги дьиэ кэргэннэгэ үөрэххэ, үлэҕэ ситиһиилэри, саха алмааһыныы кытаанах доруобуйаны баҕарабыт!

Эдьиийгит, убайдаргыт Осиповтар, Леонтьевтар уонна кинилэр оҕолоро, сиэннэрэ

Муус устар 27 күнүттэн ыам ыйын 2 күнүгэр диэри улуспо маҕаһыыннарын үлэтин ГРАФИГА:

«Гастроном»-муус устар 27, 28, 29, 30, ыам ыйын 1 күннэрэ-9 ч.-19 ч., ыам ыйын 2 күнэ-10 ч.-17 ч.;

«Юбилейнай»- муус устар 27, 28, 29, 30, ыам ыйын 1 күннэрэ-9 ч.-19 ч., ыам ыйын 2 күнэ-10 ч.-17 ч.;

«Ветеран»- муус устар 27, 28, 29 күннэрэ-9 ч.-18 ч., муус устар 30, ыам ыйын 1 күннэрэ-9 ч.-19 ч., ыам ыйын 2 күнэ-10 ч.-17 ч.;

«Килиэп»- муус устар 27, 28, 29, 30 күннэрэ-9 ч.-20 ч., ыам ыйын 1 күнэ-9 ч.-19 ч., ыам ыйын 2 күнэ-10 ч.-17 ч.;

«НПУ»-муус устар 27, 28, 29, 30 күннэрэ-9 ч.-18 ч., ыам ыйын 1,2 күннэрэ-өрөбүл;

«Стройучасток»-муус устар 27, 28, 29, 30 күннэрэ-9 ч.-18 ч., ыам ыйын 1 күнэ-өрөбүл, ыам ыйын 2 күнэ-9 ч.-17 ч.;

«Универмаг»-муус устар 27, 28, 29, 30 күннэрэ-9 ч.-18 ч., ыам ыйын 1, 2 күннэрэ-өрөбүл;

«Народные промыслы»-муус устар 27, 28, 29, 30 күннэрэ-9 ч.-18 ч., ыам ыйын 1, 2 күннэрэ-өрөбүл;

«Хозтовары»-муус устар 27, 27, 28, 30 күннэрэ-9 ч.-18 ч, ыам ыйын 1, 2 күннэрэ-өрөбүл;

«Чаҕылҕан»-муус устар 27, 28, 29, 30 күннэрэ-9 ч.-18 ч., ыам ыйын 1 күнэ-өрөбүл, ыам ыйын 2 күнэ-9 ч.-17 ч.;

«Кулинария»-муус устар 27, 28, 29, 30 күннэрэ-9 ч.-18 ч., ыам ыйын 1 күнэ-9 ч.-15 ч., ыам ыйын 2 күнэ-өрөбүл, ыам ыйын 3 күнэ-14 ч.-18 ч.;

«СХТ»- муус устар 27, 28, 29, 30 күннэрэ-9 ч.-18 ч., ыам ыйын 1 күнэ-өрөбүл, ыам ыйын 2 күнэ-9 ч.-17 ч.

Нэһилиэктэр маҕаһыыннара муус устар 27, 28, 29, 30 күннэригэр үлэлииллэр, ыам ыйын 1, 2 күннэригэр өрүүллэр. Ыам ыйын 3 күнэ— үлэ күнэ.

«Память» кинигэ 1-8 томнарыгар, «Мэнэ таас» кинигэ 1-2 томнарыгар киирбэккэ көтүтүллэн хаалбыт сэрии, тыыл ветераннара Нам с. дьаһалтатыгар дастабырыанньаҕытын илдьэ кэлэн суруттараргытыгар ыҥырабыт.

Нам с. дьаһалтата

МАХТАНАБЫТ

Күндүтүк саныыр, тапталлаах эдьиийбит Атласова Лидия Егоровна Хатырык олохтоохо үлэ, тыыл ветерана кулун тутар 12 күнүгэр күн сириттэн туораабыт ыарахан күннэрбитигэр кутурҕаннарын тиэрдибит, тиһэх суолугар атааарбытыгар бары өттүнэн көмөлөспүт, өйөөбүт Түбэттэн Атласовтарга, Модуттан уонна Намтан Ноговицыннарга, Ф.Е. Атласоваҕа, А.И. Куличкинаҕа, Р.Р. Игнатьеваҕа, А.Г. Сивцевкэ, бэйэбит үлэлиир Нам начальнай, оҕо музыкальнай оскуолаларын коллективтарыгар, бары чугас аймахтарбытыгар, доҕотторбутугар дириҥ махталбытын тиэрдэбит. Бары доруобай, дьоллоох, үлэҕитигэр ситиһиилээх буолуҥ диэн алгыыбыт.

Матвеевтар, Колосовтар, Кутуковтар

Хаһыат аныгыскы нүөмэрэ ыам ыйын 5 күнүгэр тахсар.

Оскуола оҕолорун сааскы кросска уонна эстафетаҕа күрэхтэһиилэрин балаһыанньата

КРОСС.

Улахан уолаттар-1500 м, кыра уолаттар (1987 с. төрүөхтэр) -1000 м, улахан кыргыттар-1000 м, кыра кыргыттар-500 м. Зачет: 3-түү оҕо бары дистанцияларга.

ЭСТАФЕТА.

1 этап-1000 м (уол), 2 этап-200 м (кыыс), 3 этап-300 м (уол), 4 этап-400 м (кыыс), 5 этап-700 м (уол), 6 этап-500 м (кыыс), 7 этап-300 м (уол), 8 этап-300 м (кыыс), 9 этап-200 м (уол), 10 этап-100 м (кыыс).

«А» группа оскуолаларыгар ыытыллар күрэхтэһии миэстэтэ уонна бириэмэтэ: Нам с. Аммосов болуоссата, ыам ыйын 1 күнэ, күнүс 2 ч.

Оскуолалар нүөмэрдэрэ: № 1—НСПШ-1, № 7-НСШ-2, № 3-1 Хомустаах, №2-Хамаҕатта, №4-Үөдэй, №5-Хатырык, №6-гимназия, №8-Модут.

«Б» группа оскуолаларыгар ыытыллар күрэхтэһии миэстэтэ уонна бириэмэтэ: Хамаҕатта саха-французскай оскуолата, ыам ыйын 1 күнэ, күнүс 2 ч.

Оскуолалар нүөмэрдэрэ: №1-саха-французскай оскуола, №2-Партизан, №3-2 Хомустаах, №4-Көбөкөн, №5-Хатырык, №6-Арбын, №7-Түбэ, №8-Салбаҥ, №9-Бөтүҥ, №10-Таастаах, №11-Затон, №12-Искра.

«А» группа күрэхтэһиилэрин ыытарыгар гимназия оскуолатыгар эппиэтинэс сүктэриллэр. «Б» группа күрэхтэһиилэрин ыытарыгар саха-французскай оскуолатыгар эппиэтинэс сүктэриллэр. Эппиэтинэстээх оскуолалар администрацияларга күрэхтэһиилэри судействонан хааччыйыахтаахтар. Кыайыылаахтар үөрэх управлениетын грамоталарынан наҕараадаланаллар.

Тэрийэр комиссия.

«Көмүөл» баанынай хаһаайыстыба ликвидациятыгар барарынан интэриэстээх дьон 2 ый иһинэн аахсаргытыгар.

Утерянный паспорт серии V-СН № 645845 от 27 февраля 1996 г., выданный Намским РОВД на имя Винокуровой Лены Афанасьевны, считать недействительным.

Модут нэһилиэгин дьаһалтата, ветераннарын сэбиэтэ, нэһилиэк общественноһа Модут нэһилиэгин олохтоохо, Аҕа дойду сэриитин кыттыылааҕа, үлэ ветерана

ВИНОКУРОВ
Василий Самсонович

ыалдьан өлбүтүнэн оҕолоругар, сиэннэригэр, бары аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Модут орто оскуолатын коллектива, оскуола урукку үлэһитэ, үлэ ветерана, аҕа дойдуну көмүскүүр сэрии кыттыылааҕа

ВИНОКУРОВ
Василий Самсонович

ыарахан ыарыыттан өлбүтүнэн кини оҕолоругар, сиэннэригэр уонна чугас доҕотторугар, билэр дьоҥугар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Кийииппэр, саҥаспытыгар Новгородова Ульяна Васильевнаҕа таптыыр аҕата, сэрии, үлэ ветерана

ВИНОКУРОВ
Василий Самсонович

ыарахан ыарыыттан өлбүтүнэн бары оҕолоругар, сиэннэригэр, хос сиэнигэр дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Новгородовтар

Модут нэһилиэгин олохтоохо, сэрии, үлэ ветерана

ВИНОКУРОВ
Василий Самсонович

өлбүтүнэн оҕолоругар, сиэннэригэр, бары аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

«Модут» ГУП дирекцията, рабочайдара

Модут кырдьаҕастарэ, ветераннарын сэбиэтэ уонна «Ситим» түмсүү нэһилиэк олохтоохо, сэрии, үлэ ветерана

ВИНОКУРОВ
Василий Самсонович

өлбүтүнэн оҕолоругар, сиэннэригэр, бары аймахтарыгар дириҥ кутурҕаннарын тиэрдэллэр.

Кийииппитигэр Новгородова Ульяна Васильевнаҕа, бырааппытыгар Новгородов Иван Ивановичка уонна оҕолоругар таптыыр аҕалара, эҥэлэрэ, Модут олохтоохо, сэрии уонна тыыл ветерана

ВИНОКУРОВ
Василий Самсонович

өлбүтүнэн дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Фоминнар, Бурнашевтар, Константиновтар

Нам улууһун судебнай приставтар солуспаларын коллектива ОУПДС пристав- исполнителэ Васильев Афанасий Григорьевич тапталлаах аҕата, үлэ ветерана

ВАСИЛЬЕВ
Григорий Гаврильевич

уһун ыарахан ыарыыттан өлбүтүнэн кини дьиэ кэргэнигэр дириҥ кутурҕанын тиэрдэр.

Бииргэ үөрэммит табаарыспыт Афанасий Григорьевичка таптыыр аҕата

ВАСИЛЬЕВ
Григорий Гаврильевич

уһуннук ыалдьан өлбүтүнэн дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Нам орто оскуолатын 1976 с. 10 «в» кылаас выпускниктара

Нам улуспотун сэбиэтэ, правлениета уонна профкома эргиэн-үлэ ветеранытыгар Васильева А.А., кини оҕолоругар, сиэннэригэр таптыыр кэргэнэ, аҕалара, эҥэлэрэ

ВАСИЛЬЕВ
Григорий Гаврильевич

ыарахан ыарыыттан өлбүтүнэн дириҥ кутурҕаннарын тиэрдэллэр.

«Дьулуур» фонда кыл. бухгалтерыгар Васильева Розалия Васильевнаҕа, кэргэнигэр Афанасий Григорьевичка, оҕолоругар, аймахтарыгар тапталлаах аҕалара, эҥэлэрэ

ВАСИЛЬЕВ
Григорий Гаврильевич

ыарахан ыарыыттан өлбүтүнэн дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

«Дьулуур» фонда коллектива

Күндү дьоммутугар Александра Григорьевнаҕа, Владимир Тарасовичка, оҕолоругар тапталлаах аҕалара, эҥэлэрэ

ВАСИЛЬЕВ
Григорий Гаврильевич

уһуннук ыалдьан өлбүтүнэн дириҥ кутурҕаммытын биллэрэбит.

Сивцевтар, Никифоровтар, Тохтобиннар, Рахлеевтар

Нам селотун дьаһалтата село кырдьаҕас олохтоохо, тутууга өр сыл биригэдьииринэн үлэлээбит үлэ ветерана

ВАСИЛЬЕВ
Григорий Гаврильевич

ыарахан ыарыыттан ыалдьан өлбүтүнэн кэргэнигэр, оҕолоругар, сиэннэригэр дириҥ кутурҕанын тиэрдэр.

Хатыҥ Арыы детсадын үлэһитигэр Сивцева Александра Григорьевнаҕа тапталлаах аҕата

ВАСИЛЬЕВ
Григорий Гаврильевич

уһун ыарахан ыарыыттан ыалдьан өлбүтүнэн дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Хатыҥ Арыы детсадын коллектива

РЕДАКТОР В.Г.КАСЬЯНОВ

ОТДЕЛЛАР: информация, сурук, төрүт культура, иллюстрация уонна реклама (секретариат) — **21496**; ; бухгалтерия — **21332**; факс — **21332**; **"НАМ" ТРК — 21632**; редакционнай издательскай система — **21141**

Тэрийэн таһааараччылар: СР Правительствота, Нам улууһун дьаһалтата, редакция коллектива. Маассабай информация средстволарын туһунан РФ Сокуоннарын тутуһууну хонтуруоллуур уонна регистрациялыыр РФ бэчээккэ Госкомитетын СР региональнай управлениетыгар регистрацияламмыт нүөмэрэ — **Я 0085.**

Сурукка ааккытын-суолгутун, үлэҕитин, дьиэҕит аадырыһын чопчу ыйыҥ. Редакцияҕакиирбит суруктар төннөрүллүбэттэр. ***Автор этэрэ хаһыат санаатыныын мэлдьи биир буолбат.***

***"ЭҢСИЭЛИ"* - Нам улууһун хаһыата.**
678380, Саха Республиката, Нам с., Октябрьскай уул. 1.
E-mail: editor@namtsy.sakha.ru

Талылынна уонна таҥылынна "Эҥсиэли" хаһыат редакционнай-издательскай систематыгар.
Хаһыат Дьокуускайга "Сахаполиграфиздат" НИПК бэчээттэннэ, Орджоникидзе уул. 38.
Формата А3. Кээмэйэ 1,0 бэчээт. лиис.
Индексэ — 54889. Тираһа — 2575
Бэчээккэ илии баттанна —12:00 ч, 25.04. 2001
Сакаанын №-рэ — 50